

Rapport 2007:1

Konjunkturläget

Våren 2007

The logo for ÅSUB, featuring the letters 'ÅSUB' in a bold, white, sans-serif font. The 'Å' has a small circle above it. The letters are set against a dark blue background with a white grid pattern behind them.

ÅSUB

De senaste rapporterna från ÅSUB

- 2005:1 Konjunkturläget våren 2005.
- 2005:2 Konjunkturbedömning för den kommunala sektorn våren 2005.
- 2005:3 Uppföljning av landskapsandelarna och kommunernas ekonomi 1998-2003.
- 2005:4 Konjunkturläget hösten 2005.
- 2005:5 Konjunkturbedömning för den kommunala sektorn hösten 2005.
- 2005:6 Sub-National Insular Jurisdictions (SNIJs) as Configurations of Jurisdictional Powers and Economic Capacity – A study of Åland, The Faroe Islands and Greenland.
- 2006:1 Företagsrådgivningen vid Ålands Handelskammare och Ålands Företagareförening – En utvärdering.
- 2006:2 Det framtida utbildningsbehovet på Åland.
- 2006:3 Konjunkturläget våren 2006.
- 2006:4 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn våren 2006.
- 2006:5 Kommunreform på Åland? En förstudie.
- 2006:6 Konjunkturläget hösten 2006.
- 2006:7 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn – hösten 2006.
- 2006:8 Ålänningarnas partisympatier. Hösten 2006.
- 2006:9 Förhandsbedömningar av Ålands EU-program 2007-2013. Regional konkurrenskraft och Landsbygdens utveckling.
- 2006:10 Att skapa sin försörjning i insulära regioner. Sex nordiska fallstudier.

Förord

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) utarbetar två gånger per år en konjunkturrapport gällande den åländska ekonomin. Syftet med översikten är dels att förse landskapsregeringen med aktuell information om samhällsekonomin inför budgetberedningen, dels att sprida information till allmänheten om aktiviteten i den åländska ekonomin. Bedömningen inleds med ett kortfattat sammandrag av det internationella konjunkturläget med en utförligare översikt över Ålands närmarknader i Finland och Sverige. Översikten baseras på nationella och internationella konjunkturanalyser och ekonomiska data som publicerats under årets första kvartal.

Analysen av det ekonomiska läget på Åland har sammanställts på basen under januari-februari utskickad och besvarad konjunkturförfrågan till ett stort antal representativt utvalda åländska företag. Förutom enkäten, som gäller företagens bedömningar av konjunkturläget fram till början av 2008, så utnyttjas även data från mervärdeskatteregistret om näringslivets omsättning och löneutbetalningar ända fram till det senaste årsskiftet som indikationer på det rådande konjunkturläget.

Bearbetningen av trenddata gällande företagens omsättnings- och löneutveckling görs med hjälp av den statistiska programvaran *Demetra*, som av Eurostat särskilt utvecklats för denna typ av tidsserieanalyser. Övriga indikatorer såsom valutakurser, ränteläge, inflation, arbetslöshetsgrad, befolkningsrörelse, extern handel, försäljning av kapitalvaror, bostadsproduktion, företagsetableringar samt konkurser har också studerats. I arbetet har företrädare för näringslivet och dess organisationer samt landskapsregeringens näringsavdelning varit till värdefull hjälp.

I årets konjunkturenkät frågade ÅSUB även om företagens syn på sitt rekryteringsbehov i ett litet längre, treårigt, perspektiv. Frågeställningen är nämligen aktuell inom ramen för ett annat pågående ÅSUB-projekt med fokus på näringslivets långsiktiga rekryteringsbehov. Även om treårsperspektivet egentligen ligger bortom denna konjunkturprognos ettåriga tidshorisont, så har vi valt att ta med delar av resultatet av denna del av frågeformuläret i slutet av rapporten (avsnitt 4.5).

Undertecknad har ansvarat för sammanställningen av översikten och den övergripande analysen av materialet. *Jouko Kinnunen* och *Jonas Karlsson* har bidragit med behandling av tidsserier och prognosutveckling. *Maria Rundberg-Mattsson* har skrivit avsnittet om den

offentliga sektorns ekonomi. Det avslutande avsnittet om näringslivets mer långsiktiga rekryteringsbehov är skrivet av *Richard Palmer*.

Bedömningen är i huvudsak gjord under veckorna kring månadsskiftet februari-mars.

Bjarne Lindström
Direktör

Innehåll

Förord

Innehållsförteckning

Figurförteckning

1. Sammanfattning	1
2. Det internationella konjunkturläget.....	4
3. Konjunkturbilden i Finland och Sverige	12
3.1 Finland	12
3.2 Sverige	13
4. Den åländska ekonomin	16
4.1 Allmän översikt.....	16
4.2 Den offentliga sektorns ekonomi	22
4.3 Utvecklingen inom det privata näringslivet	24
4.4 Läget inom de enskilda branscherna	28
4.5 Arbetskraftbehovet inom näringslivet på tre års sikt	47
Referenser	52
Bilaga	53

Figurförteckning

Figur 1. BNP-tillväxten inom Eurozonen samt ett urval länder.....	6
Figur 2. Konsumenternas framtidstro i Euroområdet, Finland, Sverige och USA	7
Figur 3. Eurozonens och USAs centralbanksräntor	9
Figur 4. Eurokursen i förhållande till svenska kronor och US-dollar	15
Figur 5. BNP-tillväxten på Åland i jämförelse med Finland och Sverige	17
Figur 6. Inflationen i Sverige, Finland och på Åland.....	19
Figur 7. Euriborräntor, månadsdata.....	20
Figur 8. Arbetslöshetsgrader och nettoinflyttning.....	21
Figur 9. Öppet arbetslösa arbetssökande och lediga platser enligt yrke, februari 2007.....	21
Figur 10. Utvecklingen av klumpsumman och skattegottgörelsen, löpande priser.....	23
Figur 11. Omsättningens och lönekostnadernas utveckling inom det privata näringslivet.....	25
Figur 12. Förväntningarna inom hela det åländska näringslivet inför år 2007	26
Figur 13. Nettotillskott av företag på Åland 2000-2005	27
Figur 14. Löner och omsättning inom primärnäringarna	30
Figur 15. Förväntningarna inom primärnäringarna	31
Figur 16. Löner och omsättning inom livsmedelsindustrin.....	32
Figur 17. Förväntningarna inom livsmedelsindustrin	32
Figur 18. Löner och omsättning inom övrig industri	33
Figur 19. Förväntningarna inom övrig industri	34
Figur 20. Löner och omsättning inom vatten och el.....	34
Figur 21. Förväntningarna inom vatten och el	35
Figur 22. Löner och omsättning inom byggsektorn	36
Figur 23. Förväntningarna inom byggsektorn.....	36
Figur 24. Löner och omsättning inom handeln	37
Figur 25. Förväntningarna inom handeln	38
Figur 26. Löner och omsättning inom hotell- och restaurangbranschen.....	39
Figur 27. Förväntningarna inom hotell- och restaurangbranschen.....	39
Figur 28. Löner och omsättning inom transport och kommunikation.....	40
Figur 29. Förväntningarna inom transport- och kommunikation	42
Figur 30. Löner inom bank och försäkring.....	43

Figur 31. Förväntningarna inom bank och försäkring.....	44
Figur 32. Löner och omsättning inom övriga tjänster.....	45
Figur 33. Förväntningarna inom övriga tjänster.....	45
Figur 34. Löner och omsättning inom IT-sektorn.....	46
Figur 35. Förväntningarna inom IT-sektorn.....	47
Figur 36. Förväntade nettoförändringar i antalet anställda efter bransch 2007-2010	47

1. Sammanfattning

Under fjolåret uppgick den *globala tillväxten* till ca 5 procent. Tillväxten försvagades något mot slutet av året, i första hand beroende på en avmattning inom den amerikanska ekonomin. Den fortsatt starka tillväxten i Sydostasien och tendensen till en stabilare ekonomisk utveckling i Europa, gör dock att nedgången i världsekonomin sannolikt ändå blir rätt måttlig. Under den närmaste tvåårsperioden förutspås inflationstakten inom världsekonomin som helhet att bli ungefär 4,5-procent. Inom Eurozonen förväntas den genomsnittliga inflationstakten under innevarande år att ligga på drygt 2 procent, alltså något över den europeiska centralbankens inflationsmål.

De största riskerna för en sämre global konjunkturutveckling än väntat, torde ligga i en under senare tid växande osäkerhet om de makroekonomiska förutsättningarna i USA, samt förnyad geopolitisk oro som leder till ekonomisk instabilitet och kraftigt höjda oljepriser. En annan källa till oro är den ökande instabiliteten på de internationella kapitalmarknaderna som har följt på den plötsliga nedgången i de största kinesiska börserna i slutet av februari, en nedgång som därefter ytterligare förstärkts av det instabila läget på den amerikanska fastighets- och bolånemarknaden.

Enligt ÅSUBs bedömning skulle dock en mer negativ internationell konjunkturutveckling för Ålands del slå igenom först mot slutet av innevarande år, och därmed inte i någon större utsträckning påverka den här aktuella prognosperioden.

Fjolåret var ett mycket bra år för den *finländska ekonomin*. Enligt de senaste officiella siffrorna växte landets samlade produktionsvolym (BNP) med hela 5,3 procent. Under innevarande och nästa år förväntas dock en viss avmattning av den finska konjunkturen, något som började märkas i tillväxtsiffrorna mot slutet av förra året. Den samlade bedömningen av den finska ekonomins reala volymtillväxt under de kommande åren pekar mot en nedgång till nivåerna kring 3 procent. Inflationen har, trots det heta konjunkturläget, hållit sig under 2 procent. Under slutet av fjolåret registrerades ett visst ökande inflationstryck. Det bör också noteras att räntorna är på väg uppåt, om än fortfarande på en mycket måttlig nivå.

Den *svenska konjunkturen* är minst lika het som den finländska, sannolikt till och med hetare. Enligt Konjunkturinstitutet står Sverige nämligen i dag på höjden av en konjunkturtopp som hör till de starkaste man någonsin uppmätt. Den samlade bedömningen av realltillväxten inom den svenska ekonomin under innevarande år är att den kommer att uppgå till minst ca 3,5 procent. Den svenska valutan har också nu under en längre tid gradvis stärkts i förhållande till såväl dollarn som euron. Under den senare

tiden har dock riksbankens hävdande av en fortsatt svensk lågräntelinje medfört en försvagning av kronan i förhållande till euron.

Även *Åland* har under de senaste åren gynnats av det allmänt goda internationella konjunkturläget. Den höga ekonomiska aktiviteten bidrar till en allmänt positiv syn på framtiden bland de åländska företagen. De goda tiderna i omvärlden med ökad internationell handel samt växande konsumtionsefterfrågan på de svenska och finska närmarknaderna ger goda tillväxtmöjligheter för det på tjänsteproduktion (inkl. sjötransporter) inriktade åländska näringslivet. Den internationella sjöfraktmarknaden (inkl. oljetransporter) går också bra och förväntas fortsätta att växa, om än på en lägre nivå, under de kommande åren. Den goda industrikonjunkturen, inte minst i Sverige, ger också nya möjligheter för underleveranser från den åländska industrin.

Det positiva bilden av det allmänna konjunkturläget avspeglar sig i volymutvecklingen inom den åländska ekonomin. Efter en svag och rätt instabil utveckling under åren efter millennieskiftet, tog den åländska ekonomin ett ordentligt kliv uppåt under fjolåret, då den enligt ÅSUBs preliminära siffror i reala termer växte med 3,5 procent. Den goda tillväxten ledde också till att Ålands bruttonationalprodukt (BNP) under fjolåret för första gången passerade en miljard euro. Enligt företagets egna uppgifter kommer såväl verksamhetsvolymen som personalen och investeringarna att öka under innevarande år. ÅSUB förutspår därför ett ytterligare kliv uppåt i BNP-tillväxten under 2007.

Den ljusa synen på framtidsutsikterna gäller i stort sett hela näringslivet. De företag som ser mest ljust på den närmaste framtiden är de som återfinns inom tillverkningsindustrin (inkl. livsmedelsförädling), den privata tjänstesektorn och IT-branschen. En något mer dämpad syn på konjunkturläget och de framtida verksamhetsförutsättningarna har företagen inom primärnäringarna och handeln, men i viss mån också inom hotell- och restaurangbranschen.

Ett viktigt inslag i konjunkturbilden är att situationen inom färjnäringsen efter en längre period av växande konkurrens- och lönsamhetsproblem, nu ser ut att ha vänt i en mer positiv riktning. Näringen har blivit mer offensiv med nybeställningar och strukturrationaliseringsinitiativ. Den finska sjöfartspolitikerna har nu också efter många års eftersläpning börjat komma i nivå med politiken i Sverige.

Rederinäringens andel av den åländska ekonomin har dock sjunkit från som mest över 40 procent och är idag nere på ca 30 procent. Nedgången beror på en kombination av kraftgång inom rederibranschen och betydligt bättre tillväxt inom den övriga åländska ekonomin (inkl. den offentliga sektorn). Rederiernas minskande andel av den åländska ekonomin skall dock inte tolkas som att de blivit mindre viktiga för Åland. Den i termer

av förädlingsvärde snabbast växande sektorn utanför rederinäringen är nämligen kvalificerade tjänster inom bank- och försäkring samt olika typer av företagservice - en branschgrupp vars verksamhetsförutsättningar skulle vara avsevärt mycket sämre den åländska rederinäringen förutan.

Även inom den offentliga sektorn är situationen rätt stabil, om än inte alls så expansiv som under åren kring och efter millennieskiftet. Detta gäller dock främst landskapsekonomi, med en förhållandevis stabil "klumpsumma" och en under de närmaste åren växande s.k. skattegottgörelse. Den kommunala ekonomien är betydligt svagare. Flertalet av de åländska kommunerna dras för närvarande med budgetunderskott.

2. Det internationella konjunkturläget

Tillväxttakten inom den *samlade världsekonomin* har nu i flera år överstigit de senaste fyra decenniernas genomsnittliga tillväxttrend på strax under 4 procent per år. Under fjolåret uppgick den globala tillväxten sålunda till ca 5 procent. Tillväxten försvagades något mot slutet av året, i första hand beroende på en avmattning inom den amerikanska ekonomin. Den fortsatt starka tillväxten i Sydostasien och tendensen till en stabilare ekonomisk utveckling i Europa, gör dock att nedgången i världsekonomin sannolikt ändå blir rätt måttlig. Den snabba produktivitet utvecklingen och det under den senaste hösten något dämpade oljepriset håller också inflationstakten nere. Under den närmaste tvåårsperioden förutspås inflationstakten av flertalet internationella bedömare att ligga på ungefär 4,5-procentsnivån. Världskonjunkturen går därmed in i en mer mogen fas där investeringsaktiviteten dämpas och konsumtionen får en viktigare roll i utvecklingen.

De senaste årens ekonomiska expansion har även medfört en stark tillväxt i den internationella handeln (inkl. sjötransporterna). Under första halvåret i fjol växte världens samlade handelsvolym med närmare 10 procent. I takt med att den globala tillväxten växlar ner till en något lägre nivå, kommer dock tillväxten i handeln att minska på motsvarande sätt. Det mest sannolika scenariot för världshandelns volymutveckling under innevarande och nästa år torde ligga på drygt 7 procent per år.

De största riskerna för en sämre global konjunkturutveckling än väntat, torde ligga i en under senare tid snabbt växande osäkerhet om de makroekonomiska förutsättningarna i USA samt möjligheten till förnyad geopolitisk oro som leder till ekonomisk instabilitet och kraftigt höjda oljepriser. Råoljepriset har också under den allra senaste tiden uppvisat en svagt stigande tendens. En annan källa till oro är den ökande instabiliteten på de internationella kapitalmarknaderna som har följt på den plötsliga nedgången i de största kinesiska börserna i slutet av februari, en nedgång som därefter ytterligare förstärktes av det instabila läget på den amerikanska fastighets- och bolånemarknaden.

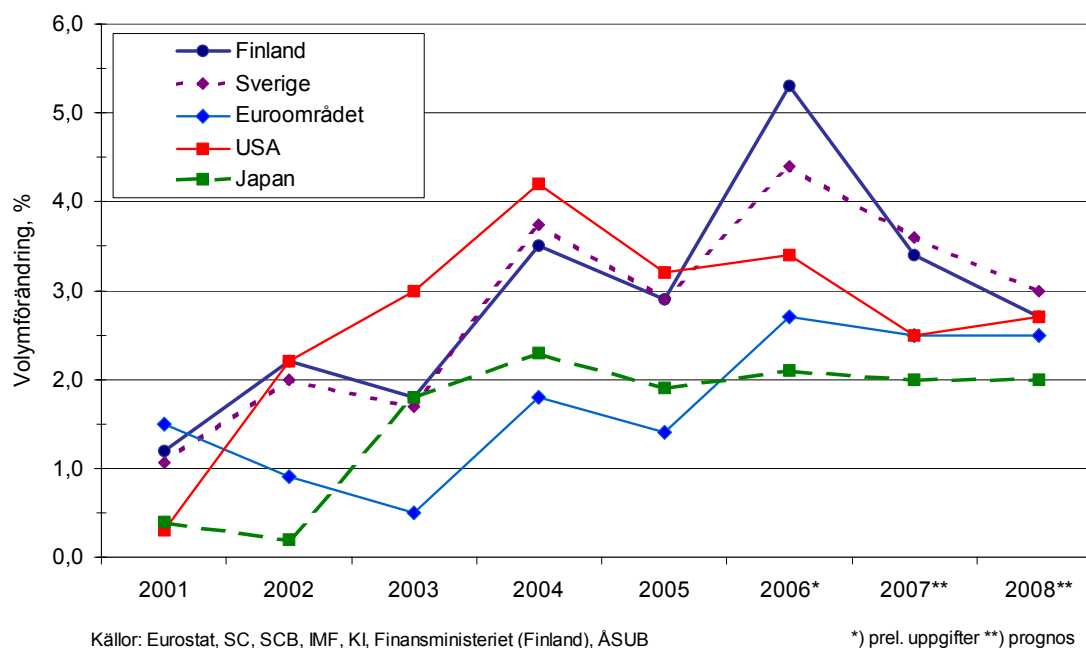
Under perioden 1991 - 2000 upplevde *USA* det längsta högkonjunkturen under sin (statistikförda) historia. Efter ett kortare nedgång - eller snarare uppbromsning - i tillväxten under 2001 och 2002, tog den amerikanska ekonomin ny fart och har under de senaste tre åren vuxit med i genomsnitt omkring 3,5 procent per år. Under andra halvan av förra året har dock en avmattning kunnat noteras. Från en tillväxt på hela 5,6 procent under första kvartalet 2006 (årsbasis) sjönk tillväxtnivån till drygt 2 procent under resten av året. Nedgången i tillväxttakten var särskilt märkbar under årets sista kvartal.

Den viktigaste orsaksfaktorn bakom den inbromsningen som skett sedan mitten av förra året är en försvagad fastighetsmarknad med sjunkande bostadspriser, något som också får negativa kringeffekter inom hela den amerikanska ekonomin.

Sedan början av året har signalerna från den amerikanska ekonomin också blivit allt mer blandade. Parallellt med fortsatt goda siffror inom produktion, arbetsmarknad och konsumentförtroende (*Figur 2*), har allt mer negativa data börjat inkomma gällande framför allt fastighetsmarknaden och delar av den privata konsumtionen. Flera amerikanska bolåneinstitut har också under den senaste tiden gått i konkurs och instabiliteten på fastighetsmarknaden ökat. Tillsammans med den tilltagande börsoron kan detta i värsta fall vara de första tecknen på en betydligt bredare efterfrågenedgång. En mer kraftfull nedgång i fastighetsvärdena slår nämligen mot den i huvudsak kreditfinansierade privata konsumtion som sedan ett antal år tillbaka varit den enskilt viktigaste faktorn bakom den amerikanska tillväxten. En nedgång i bostadsbyggande får också negativa spridningseffekter inom framför allt bygg- och tillverkningsindustrin. För en uppbromsning av den amerikanska tillväxten talar även den under 2006 uppstramade penningpolitiken liksom en svag nedgångstrend i företagens investeringar.

Det mesta tycks dock tala för en fortsatt rimligt god USA-konjunktur, även om en klart mer dämpad tillväxttakt sannolikt är att vänta. Många bedömare förutspår därför också en aktivitetsstimulerande sänkning av FED's styrränta under våren 2007. För en mer begränsad efterfrågenedgång talar även de hyfsat goda arbetsmarknadsutsikterna där problemen inom byggsektorn och delar av konsumtionsvaruindustrin motverkas av en sannolikt fortsatt positiv utveckling inom tjänstesektorn. Sysselsättningsgraden förblir därmed hög och arbetslösheten låg (4-5 procent). Den försvagade dollarn anses ge ny draghjälp till den amerikanska exportindustrin, samtidigt som efterfrågan från de sydostasiatiska tillväxtekonomierna, Europa och Japan sannolikt kommer att kunna bibehållas på en rimligt god nivå.

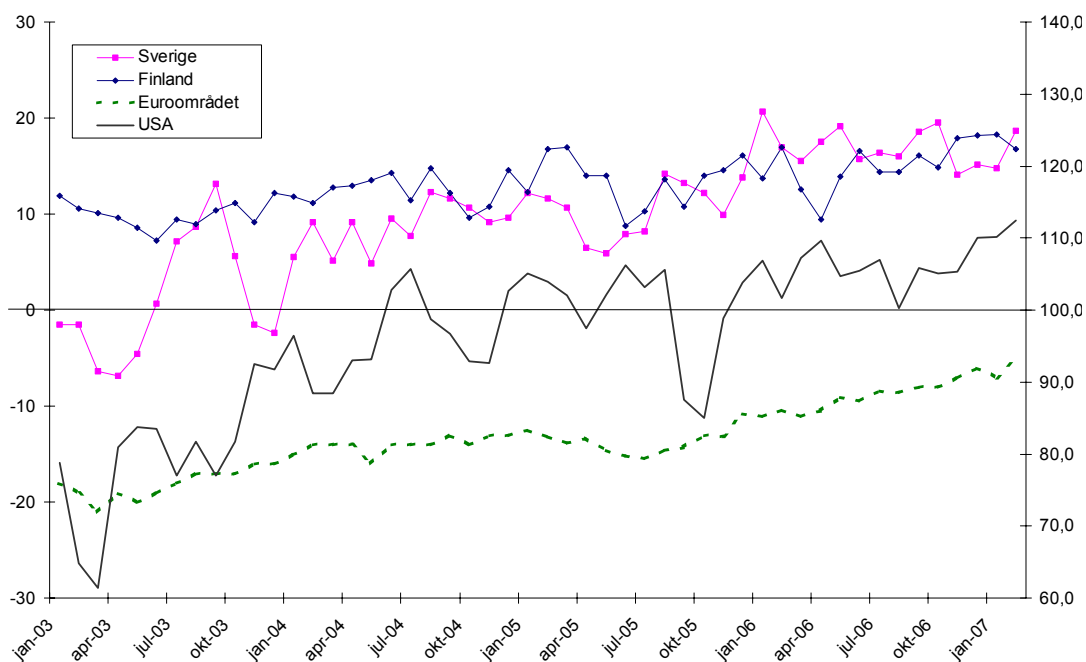
Den samlade bedömningen blir - med beaktande av ovannämnda faktorer - ändå en tydlig svacka i den amerikanska tillväxtkurvan under innevarande och nästa år. Det mest sannolika scenariot torde vara en nedgång från de senaste årens 3 - 4 procent i årlig tillväxt till nivåerna kring - eller möjligen något under - 2,5 procent under 2007 och 2008 (*Figur 1*)

Figur 1. BNP-tillväxten inom Eurozonen samt ett urval länder

Som redan framkommit ovan det finns det dock en hel del riskfaktorer inbyggda i den amerikanska ekonomin som i värsta fall skulle kunna ge ett betydligt sämre konjunkturutfall än vad som förutspås ovan. Förutom den växande turbulensen på bostads-, kredit- och finansmarknaderna, skapar det gigantiska amerikanska bytesbalansunderskottet och dess framtida finansiering en hel del oro. Importen av varor och tjänster har nämligen nu under en lång följd av år varit minst dubbelt så stor som exporten.

Som exempel kan nämnas att det amerikanska handelsunderskottet under december månad i fjol, alltså under en enda månad, uppgick till 61,2 miljarder dollar. De viktigaste finansiärerna av det växande amerikanska underskottet i utbytet med övriga världen har varit de snabbväxande ekonomierna i Sydostasien samt Japan. Om dessa väljer att placera sina överskottsresurser på annat håll skulle den amerikanska ekonomin drabbas på ett mycket påtagligt sätt.

Den senaste tidens börsoro bör också tas som ett varningstecken och påminnelse om hur snabbt en positiv konjunkturbild kan förändras i negativ riktning genom den typ av tillväxthämmande instabilitet som en mer omfattande internationell börskrasch som regel medför.

Figur 2. Konsumenternas framtidstro i Euroområdet, Finland, Sverige och USA

Källor: The Conference Board, Eurostat, Statistikcentralen, Konjunkturinstitutet

Samtidigt som den amerikanska ekonomin under andra halvåret 2006 gick ner i varv, så utvecklades ekonomin inom *Eurozonen* i en motsatt, mer positiv, riktning. Vändningen skedde under 2006 efter en fem år lång period av kräftgång, framför allt i de stora euroekonomierna Tyskland, Frankrike, Italien och Spanien. Även den största europeiska 'icke-euroekonomin', alltså Storbritannien, bidrar med en fortsatt god konjunktur. Euroområdets växande styrka, där återhämtningen inte minst gäller Tyskland, Italien och framför allt Spanien, kom som en överraskning för många bedömare. Euroländernas ekonomi hade ju inte hängt med i den globala uppgången 2001-2005, och det verkade inte troligt att den skulle bli bättre samtidigt med en nedgång i USA.

Fjolårets uppgång kom dock innan den amerikanska konjunkturavmattningen börjat märkas, och den byggde framför allt på en starkare exportkonjunktur - inte minst inom den tyska industrin. Det här betyder att svackan i den amerikanska konjunkturen under det kommande året sannolikt kommer att begränsa tillväxtmöjligheterna inom den europeiska ekonomin. I samma riktning talar även den starka euron och den svaga dollarn (*Figur 4*).

Å andra sidan har den inhemska konsumtionen, trots en fortsatt rätt svag framtidstro bland de europeiska konsumenterna (*Figur 2*), vuxit sig allt starkare. Den sjunkande genomsnittliga arbetslösheten, från tidigare 9-10 procent till idag 7-8 procent, har även

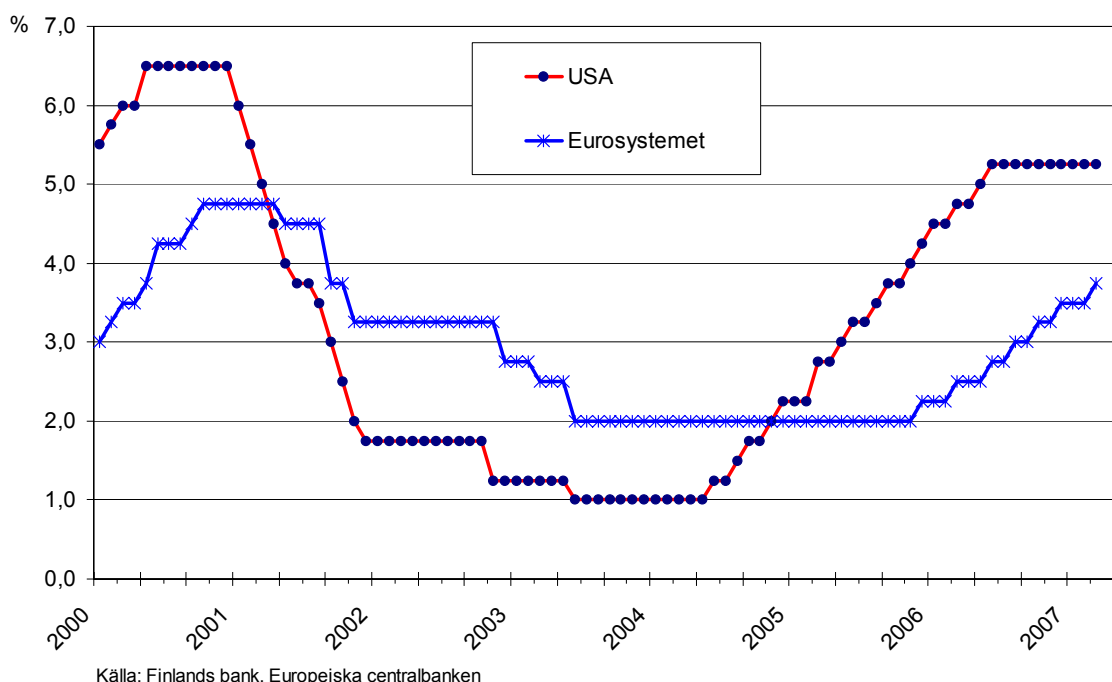
bidragit till att stärka den privata konsumtionen. Även nyinvesteringarna har, under intryck av den ökande exporten och hemmamarknadsefterfrågan, vuxit snabbt under 2006. Den europeiska konjunkturuppgången har därmed breddats och blivit mindre beroende av exporten.

Det samlade resultatet är att det ekonomiska klimatet inom Eurozonen inte varit lika bra som i dag sedan år 2000. Den av många bedömare förutspådda nedgången i den amerikanska efterfrågan, tendensen till stigande räntor samt en åtminstone på kort sikt konsumtionshämmande momshöjning i Tyskland, kommer dock att ge en något mer dämpad tillväxt under 2007 och 2008. Flertalet av de internationella konjunkturbedömarna lägger sig på nivån kring eller strax under 2,5 procent - att jämföra med fjolårets tillväxt på 2,7 procent. Nedgången ser alltså ut att bli begränsad, och den allmänna bedömningen är att den också blir rätt kortvarig. I takt med att exportmarknaderna återhämtar sig, kommer nämligen den europeiska konjunkturen - med början under 2008 - sannolikt att återgå till fjolårets mer positiva tillväxttrend (2,5 - 3,0 procent).

Den europeiska centralbankens (ECB) inflationsmål på max 2 procent har visat sig vara svårt att hålla. Under fjolåret uppgick inflationen sålunda i Euroområdet till 2,3 procent. Inflationstrycket har dock lättat något tack vare nedgången i olje- och energipriserna under senhösten 2006. Å andra sidan kommer den planerade momshöjningen i Tyskland (som står för hela 30 procent av den privata konsumtionen inom Euroområdet) att leda till ett något ökat inflationstryck. Den allmänna bedömningen är därför att man inte heller i år riktigt fullt ut kommer att klara 2-procentsmålet. En sannolik prognos - givet att oljepriserna inte ånyo skjuter i höjden - torde ligga någonstans i intervallet 2,0 till 2,3 procent.

ECB har under intryck av konjunkturuppgången under fjolåret gradvis höjt den europeiska centralbanksräntan från historiskt låga 2 till dagens 3,75 procent. Den senaste höjningen (som var den sjunde sedan december 2005) på en kvarts procentenhet gjordes i början av mars. Eventuellt kan styrräntan komma att höjas ytterligare något under 2007 för att i början av 2008 uppnå en långsiktigt mer stabil nivå på i storleksordningen kring eller strax över 4 procent. Det här skulle betyda att det sedan en tid tillbaka krympande räntegapet mellan USA och Europa skulle minska ytterligare för att under nästa år eventuellt helt försvinna (*Figur 3*).

Figur 3. Eurozonens och USAs centralbanksräntor

I *Sydostasien* fortsätter den sedan lång tid tillbaka så starka tillväxttrenden på nivåerna runt 6 - 10 procent per år. Den snabbast växande och även på det globala planet allt tyngre ekonomin är här Kina. Den kinesiska tillväxten har nu under en lång följd av år uppvisat tillväxtsiffror på omkring 10 procent, i fjol hela 10,7 procent. Genom sin volym (världens fjärde största ekonomi, om man räknar i köpkraftsjusterade siffror den näststörsta) och snabba expansion är Kina i dag världsekonomis viktigaste tillväxtmotor.

Tillväxten är i hög grad exportdriven. Som exempel kan nämnas att stålexporten tredubblades åren 2004 till 2006, något som gjorde Kina till världens största exportör av stål. Exportframgångarna förväntas också fortsätta tack vare mycket konkurrenskraftiga priser och växande investeringar i ny teknik, utbildning och forskning. Det kinesiska bytesbalansöverskottet, särskilt i förhållande till USA, är rekordstort. Det samlade handelsbalansöverskottet närmar sig 200 miljarder dollar per år. Valutareserven, som idag uppgår till hela 1 100 miljarder dollar, är den överlägset största i världen.

Även efterfrågan inom den gigantiska kinesiska hemmamarknaden växer, om än i betydligt långsammare takt än exporten. Den troliga svackan i den amerikanska efterfrågeutvecklingen och den förväntade globala konjunkturavmattningen kommer sannolikt att medföra att den kinesiska tillväxttakten håller sig strax under 10-procentnivån under de närmaste två åren.

En osäkerhetsfaktor i sammanhanget är den kinesiska ekonomins beroende av det politiska klimatet i landet. Den senaste tidens instabilitet på de internationella kapitalmarknaderna utlöstes sålunda av rykten (som senare visade sig sakna grund) om en skärpt attityd mot kapitalvinster från den kinesiska regeringens sida. Det faktum att oron för försämrade ekonomiska utvecklingsförutsättningar i Kina så snabbt och kraftigt påverkade börskurserna runt om i världen understryker den kinesiska ekonomins växande betydelse för den globala ekonomin.

Den andra stora ekonomin med betydande tillväxtdynamik i Sydostasien är Indien. Även här har utvecklingen varit mycket snabb, om än något långsammare än den kinesiska. Även här förväntas en något mer dämpad tillväxttakt, men på en fortsatt hög nivå (6-7 %), under den närmaste tvåårsperioden.

Den sedan början av 1990-talet stagnerande *japanska ekonomin* har under senare år överraskat positivt, mycket tack vare en förbättrad inhemsk efterfrågan. Efter sin kraftiga nedgång i mitten av 1990-talet har också industriproduktionen och exporten gradvis kommit i gång, inte minst på grund av en snabbt växande kinesisk efterfrågan. Under 2006 växte den japanska totalproduktionen med 2,1 procent. Arbetslösheten visar en sjunkande trend. Trots den sannolikt kommande svackan i den internationella konjunkturen, förväntas den japanska tillväxten under 2007 och 2008 kunna bibehållas kring 2-procentsnivån.

I *Ryssland* har den höga tillväxttakten på över 6 procent per år kunnat bibehållas trots nedgången i oljepriserna under hösten 2006. Stigande reallöner, växande privat konsumtion och ökande investeringar kompenserar mer än väl för nedgången i oljepriserna. Tack vare det tidigare skyhöga oljepriset - och därmed också goda exportinkomster inom hela energisektorn - uppvisar den ryska bytesbalansen såväl som det statliga budgetsaldot betydande överskott. Arbetslösheten är fortfarande rätt hög men sjunkande (8-9 %). Det mesta talar för en rysk BNP-tillväxt under innevarande och nästa år på i storleksordningen omkring 6 procent.

I de baltiska staterna *Estland, Lettland och Litauen* är tillväxten sedan flera år tillbaka rekordhög. I Estland och Lettland ligger den ekonomiska expansionen (relativt sett) på en kinesisk nivå med tvåsiffriga tillväxttal. Båda dessa länders BNP ökade sålunda i fjol med nästan 12 procent. Den något långsammare tillväxten på drygt 8 procent samma år i Litauen är även den internationellt sett mycket hög. Växande tecken på överhettning med åtföljande flaskhalsproblem på bl a annat bostads- och arbetsmarknaderna tyder dock på att konjunkturtoppen nu är nådd, och att en mer dämpad utveckling är att vänta under de närmaste åren (7-9 %). De rätt stora handelsbalansunderskotten och det

inflationstryck som överhettningen medfört är växande problem vars lösning skulle underlättas av en något mer dämpad ekonomisk utveckling. Om inte den i samtliga tre baltstater rätt höga inflationen på 4-6 procent kommer ner ordentligt, så äventyras sannolikt också deras planerade inträde i EUs valutaunion år 2010.

3. Konjunkturbilden i Finland och Sverige

3.1 Finland

Fjolåret var ett mycket bra år för den finländska ekonomin. Enlig de senaste officiella siffrorna växte landets samlade produktionsvolym (BNP) med - jämfört med eurolandsgenomsnittet - imponerande 5,3 procent. En del (ca 1 procentenhet) av tillväxten under första hälften av 2006 berodde dock på återhämtningen i produktionsbortfallet på grund av den stora pappersstrejken året innan. De kvarstående dryga 4 procentenheterna i real tillväxt är ändå ett mycket gott resultat.

Tillväxten skedde på bred bas inom i stort sett hela ekonomin: export, import, investeringar och den privata konsumtionen. Under innevarande och nästa år förväntas dock en avmattning av den så starka finska konjunkturen, något som började märkas i tillväxtsiffrorna mot slutet av förra året. Uppgången i exportmarknaderna kulminerade nämligen mot slutet av året, och den finska exportvolymen beräknas under intryck av den något svagare globala konjunkturen under 2007 återgå till en långsiktigt sett mer genomsnittlig tillväxtnivå. I samma riktning pekar också det faktum att den för exportutvecklingen så avgörande produktionen inom 'Nokiaklustret' i allt mindre grad finns inom Finlands gränser. Den i förhållande till dollarn starka euron talar också för en något svagare exportutveckling under det kommande året.

Även vad gäller investeringarna och den inhemska konsumtionen finns det en del tecken på en viss avmattning i den under fjolåret så urstarka finska konjunkturen. Bostadsinvesteringarna uppvisar sålunda i dag en svagt vikande tendens, och den ränteuppgång som påbörjades mot slutet av året ser även ut att leda till något svagare bostadsefterfrågan och en uppbromsning av den tidigare så snabba stegringen i bostadspriserna. De senaste årens mycket goda reallöneutveckling ser också ut att ha kulminerat, något som leder till ett minskande utrymme för fortsatta konsumtionsökningar på samma nivå som under 2006. Sannolikheten för vissa sänkningar i den statliga inkomstbeskattningen i början av nästa år är dock rätt stor, något som kan komma att medföra ett förnyat konsumtionsuppsving redan under 2008. Det bör även noteras att konsumenternas framtidstro ligger på en stabilt hög nivå (*Figur 2*).

Den samlade bedömningen av den finska ekonomins reala volymtillväxt under de kommande åren pekar mot en nedgång till nivåerna kring 3 procent. För innevarande år skulle detta betyda en tillväxt som ligger en bit över 3 procent, medan tillväxttakten

under 2008 av flertalet bedömare förväntas sjunka till strax under 3 procent (*Figur 1*).

Den finländska inflationen har, trots det heta konjunkturläget, hållit sig under 2 procent (jfr *Figur 6*). Under slutet av fjolåret registrerades ett visst ökande inflationstryck. Det underliggande inflationstrycket har dock genomgående varit förvånansvärt lågt. Om prognosen om något långsammare privat konsumtionsutveckling under den närmaste tiden slår in, så minskar detta också det inhemska genererade inflationstrycket. Ett fortsatt måttligt externt inflationstryck är i hög grad beroende av att energi- och oljepriserna inte på nytt skjuter i höjden under prognosperioden. Det bör också noteras att räntorna är på väg uppåt, om än fortfarande på en mycket måttlig nivå (*Figur 7*).

Det fortsättningsvis stora problemet inom den finländska ekonomin är arbetslösheten som, även om den under senare år visat en nedgående trend, fortfarande är oacceptabelt hög. Under fjolåret låg årsgenomsnittet på nästan 8 procent, alltså betydligt över arbetslöshetsnivåerna i övriga nordiska länder (3-5 %). Under de kommande två åren beräknas den dock sjunka till nivåerna kring eller strax under 7 procent. Det stora problemet är att arbetslösheten biter sig fast på dessa höga nivåer trots en stark arbetskraftsefterfrågan och växande sysselsättning. Orsaken är de betydande problemen med matchningen mellan utbud och efterfrågan som den finska ekonomin dras med. De lediga platserna och de arbetssökande passar inte tillräckligt bra ihop för att få ner arbetslösheten.

Statsfinanserna är för närvarande goda och gav därför under fjolåret ett betydande överskott. Detta är viktigt eftersom den finska staten under tidigare perioder, på samma sätt som flertalet övriga EU-stater, dragits med betydande underskott, något som genererat en statskuld på närmare 60 miljarder euro motsvarande mer än en tredjedel av landets hela ekonomi. De starka statsfinanserna under innevarande år förväntas av finansministeriet möjliggöra en avbetalning på skulden som gör att den minskar med ca 1,5 miljarder euro.

3.2 Sverige

Den svenska konjunkturen är minst lika het som den finländska, sannolikt till och med hetare. Det verkar som om Sverige ligger något efter i sin konjunkturfas jämfört med grannen i öster. Enligt Konjunkturinstitutets senaste stora översikt står Sverige nämligen i början av detta år på höjden av en högkonjunktur som hör till de starkaste som man någonsin uppmätt. Fjolårets BNP-tillväxt på 4,4 procent var den största sedan 1999. Lönsamheten inom industrin är till och med större än under toppen av den s.k. IT-bubblan och orderingång, produktion, investeringar och sysselsättning fortsätter att växa. Högkonjunkturen är inte begränsad till tillverkningsindustrin. Handeln,

byggbranschen och de privata tjänsterna växer också kraftigt.

Den goda sysselsättningsutvecklingen i kombinationen med en låg, om än stigande, inflationstakt (*Figur 6*) leder till växande reallöner, något som tillsammans med aviserade statliga skattesänkningar säkrar en stark privat konsumtionsutveckling. Konsumenternas framtidstro är även den god (*Figur 2*). Det här betyder att den avmattning i exportindustrikonjunkturen som ändå under den senare delen av innevarande år förväntas komma, motverkas av en fortsatt expansion av den privata inhemska efterfrågan.

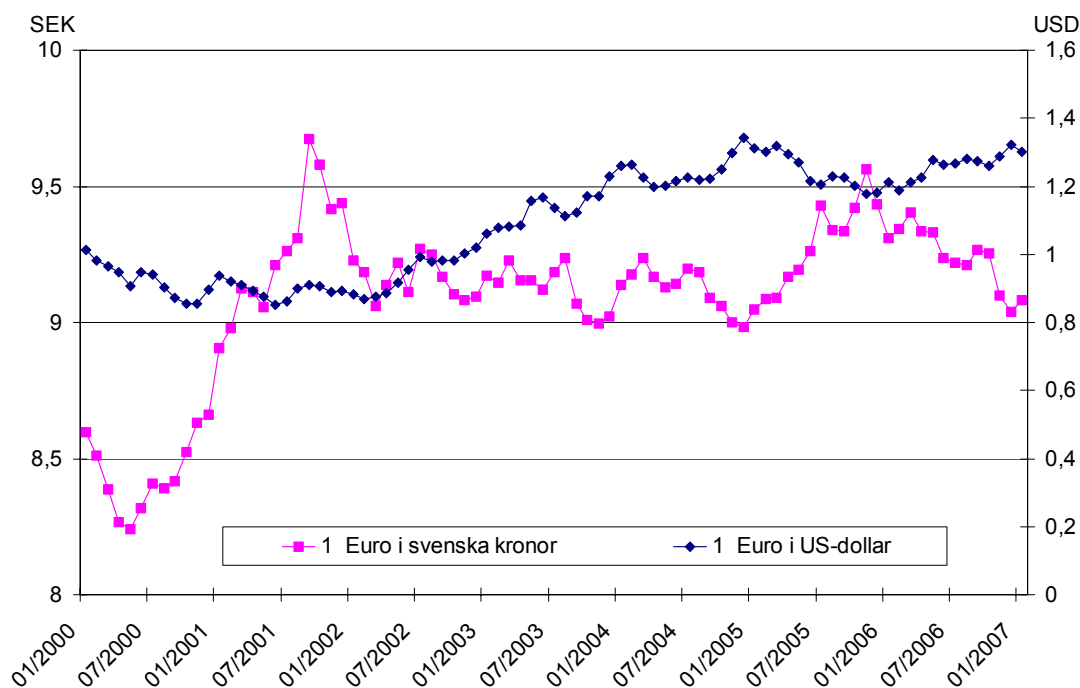
Den samlade bedömningen är att realltillväxten inom den svenska ekonomin under innevarande år är att den kommer att uppgå till ca 3,5 procent och under 2008 till ca 3 procent (*Figur 1*).

Den expansiva ekonomin gör att flertalet bedömare anser att Riksbanken bör fortsätta sin uppstramning av penningpolitiken under innevarande och nästa år med nya räntehöjningar som följd. Riksbanken har dock själv intagit en mer försiktig hållning i räntefrågan och förutspår även fortsättningsvis rätt låga räntor. Om trycket mot höjda räntor ändå slår igenom skulle detta sannolikt innebära att styrränteskillnaderna gentemot Sveriges viktigaste handelspartners minskar under det närmaste året, något som också bör medverka till en starkare krona.

Den goda konjunkturen med åtföljande starka statliga budget gör att Sverige, liksom Finland, under året kommer att kunna amortera en del av sin genom tidigare års statliga budgetunderskott ackumulerade statskuld.

Kronan har också nu under en längre tid gradvis stärkts i förhållande till såväl dollarn som euron (*Figur 4*). Under den senare tiden har dock Riksbankens hävdande av en fortsatt svensk lågräntelinje medfört en försvagning av kronan i förhållande till euron. Mycket talar ändå för att dagens kronkurs på nivåerna kring 9,2 - 9,3 SEK per euro kommer att stå sig under det närmaste året. En mindre kronförstärkning efter sommaren är dock inte omöjlig.

Figur 4. Eurokursen i förhållande till svenska kronor och US-dollar

Liksom för Finland är arbetsmarknaden ett problem. Även om arbetslösheten ligger något lägre än inom Eurozonen (kring 5 %), och sannolikt också kommer att kunna pressas ned ytterligare en del under innevarande år, så är den betydligt högre än i t ex Norge och Danmark.

Svårigheten att få bukt med arbetslösheten trots växande arbetskraftsefterfrågan, tyder på att Sverige dras med liknande matchningsproblem mellan utbudet och efterfrågan på arbetskraft som Finland. Slutsatsen understryks av det faktum att flera branscher inom tillverkningsindustrin och tjänstesektorn i olika undersökningar i början av innevarande år påtalar arbetskraftsbrist som ett snabbt växande problem.

4. Den åländska ekonomin

4.1 Allmän översikt

I ÅSUBs senaste konjunkturöversikt (hösten 2006) konstaterades att Åland under de senaste åren gynnats av det goda internationella konjunkturläget i allmänhet och av den starka tillväxten inom finsk och svensk ekonomi i synnerhet. Detta gäller fortfarande. Den höga ekonomiska aktiviteten under fjolåret - inte minst inom den finländska ekonomin - och den osedvanligt starka svenska inledningen på innevarande år, bidrar för närvarande till en positiv syn på framtiden bland de åländska företagen. De goda tiderna i omvärlden med ökad internationell handel samt växande konsumtionsefterfrågan på de svenska och finska närmarknaderna ger goda tillväxtmöjligheter för det på tjänsteproduktion (inkl. sjötransporter) inriktade åländska näringslivet. Den internationella sjöfraktmarknaden (inkl. oljetransporter) går också bra och förväntas fortsätta att växa, om än på en lägre nivå, under de kommande åren. Den goda industrikonjunkturen, inte minst i Sverige, ger också nya möjligheter för underleveranser från den åländska industrin.

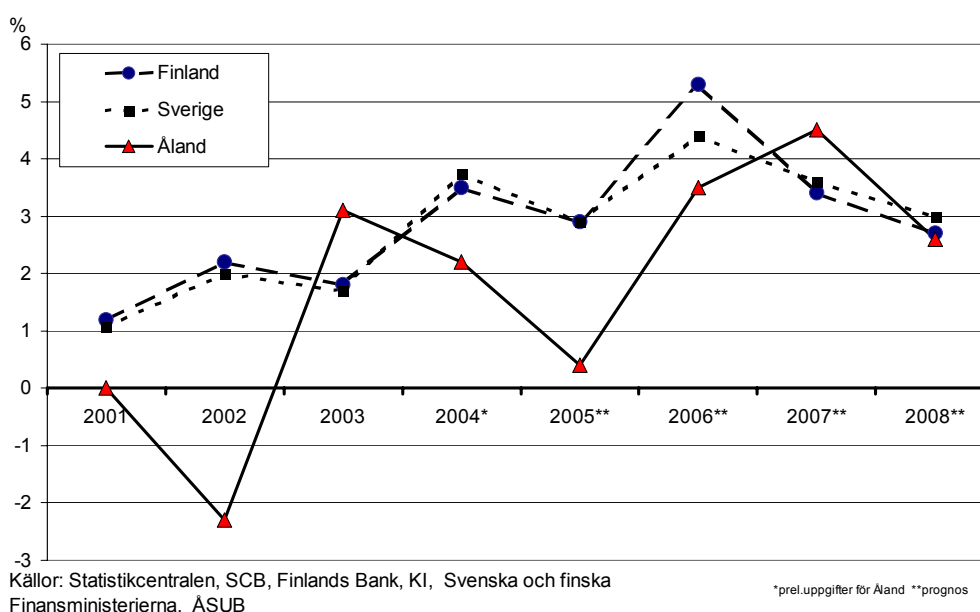
Som framgått ovan finns det dock idag en del riskfaktorer i den internationella ekonomin som i värsta fall skulle kunna leda till ett betydligt sämre globalt konjunkturutfall än ovanstående huvudscenario. ÅSUBs bedömning är dock att en mer negativ internationell konjunkturutveckling för Ålands del i så fall skulle slå igenom först mot slutet av innevarande år, och därmed inte i någon större utsträckning påverka den här aktuella prognosperioden.

Det övervägande positiva bilden av det allmänna konjunkturläget avspeglar sig i *volymutvecklingen inom den åländska ekonomin*. Efter en instabil och mycket svag makroekonomisk utveckling under åren efter millennieskiftet (negativ tillväxt år 2002), tog den åländska ekonomin ett ordentligt kliv uppåt under fjolåret, då den enligt ÅSUBs preliminära siffror växte med 3,5 procent. Se *Figur 5* nedan! Den goda tillväxten ledde också till att Ålands bruttonationalprodukt (BNP) under fjolåret för första gången passerade 'euromiljardvallen'. Det samlade produktionsvärdet inom den åländska ekonomin uppgick nämligen mot slutet av 2006 till nästan 1,1 miljarder euro.

Resultatet av ÅSUBs nyligen genomförda konjekturenkät till det åländska näringslivet (se vidare nedan!) pekar fram emot en om möjligt ännu snabbare ekonomisk tillväxttakt under innevarande år. Enligt företagens egna uppgifter kommer nämligen såväl verksamhetsvolymen som personalen och investeringarna att öka under den kommande

10-12 månadersperioden. Det är också värt att notera att de för Åland så viktiga närmarknaderna i Sverige och Finland - trots den senaste tidens ökande internationella marknadsturbulens - fortfarande måste bedömas ha mycket goda tillväxtmöjligheter, åtminstone under innevarande år. Mot denna bakgrund förutspår ÅSUB ett ytterligare kliv uppåt i den åländska BNP-tillväxten under 2007 till hela 4,5 procent. Under år 2008 förväntas dock den ekonomiska tillväxten sjunka tillbaka till nivåerna kring 2,5 procent (Figur 5).

Figur 5. BNP-tillväxten på Åland i jämförelse med Finland och Sverige

Till skillnad från situationen under åren fram till 2005, då huvuddelen av den åländska tillväxten skedde inom den offentliga sektorn, låg uppgångens tyngdpunkt i fjol inom det privata näringslivet. Enligt ÅSUBs prognosunderlag kommer den nya trenden med huvuddelen av realltillväxten inom det privata näringslivet att bestå även under detta och nästa år.

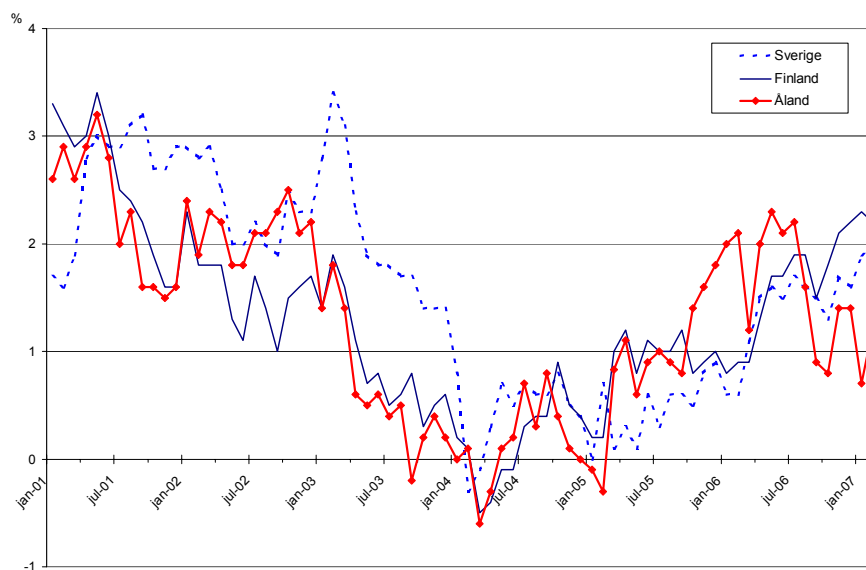
Ett viktigt inslag i den ljusa konjunkturbilden är att situationen inom färjnäringsen efter en längre period av kräftgång med växande konkurrens- och lönsamhetsproblem, nu ser ut att ha vänt. Näringsen har också blivit mer offensiv i sitt agerande med beställningar av nytt färjtonnage och ett nyligen presenterat initiativ till samgående mellan två av de större åländska rederierna. Som framgår av branschgenomgången senare i denna rapport har den finska sjöfartspolitikken nu också efter många år av eftersläpning börjat komma i nivå med motsvarande politik i Sverige.

Rederinäringen har dock sedan mitten av 1990-talet upphört att växa, varför dess andel av den åländska ekonomin gradvis sjunkit från som mest över 40 procent till i dag omkring 30 procent. Nedgången beror på en kombination av kräftgången inom rederibranschen och betydligt bättre tillväxt inom den övriga åländska ekonomin (inkl. den offentliga sektorn). Sjösektorns minskande andel av den åländska ekonomin skall dock inte tolkas som att den för den skull nödvändigtvis blivit mindre viktig för Åland. Den i termer av förädlingsvärde snabbast växande sektorn utanför rederinäringen är nämligen kvalificerade tjänster inom bank- och försäkring samt olika typer av företagservice - en branschgrupp vars verksamhetsförutsättningar skulle vara avsevärt mycket sämre den åländska rederinäringen förutan.

Utvecklingen inom den åländska *offentliga sektorn* är fortsatt rätt stabil, om än inte fullt så expansiv som under åren kring och efter millennieskiftet. Detta gäller dock främst landskapsekonomin, med en förhållandevis stabil statlig "klumpsumma" och en under de närmaste åren växande s.k. skattegottgörelse. Den kommunala delen av den offentliga sektorns ekonomi är betydligt svagare och flertalet av de åländska kommunerna dras för närvarande med budgetunderskott.

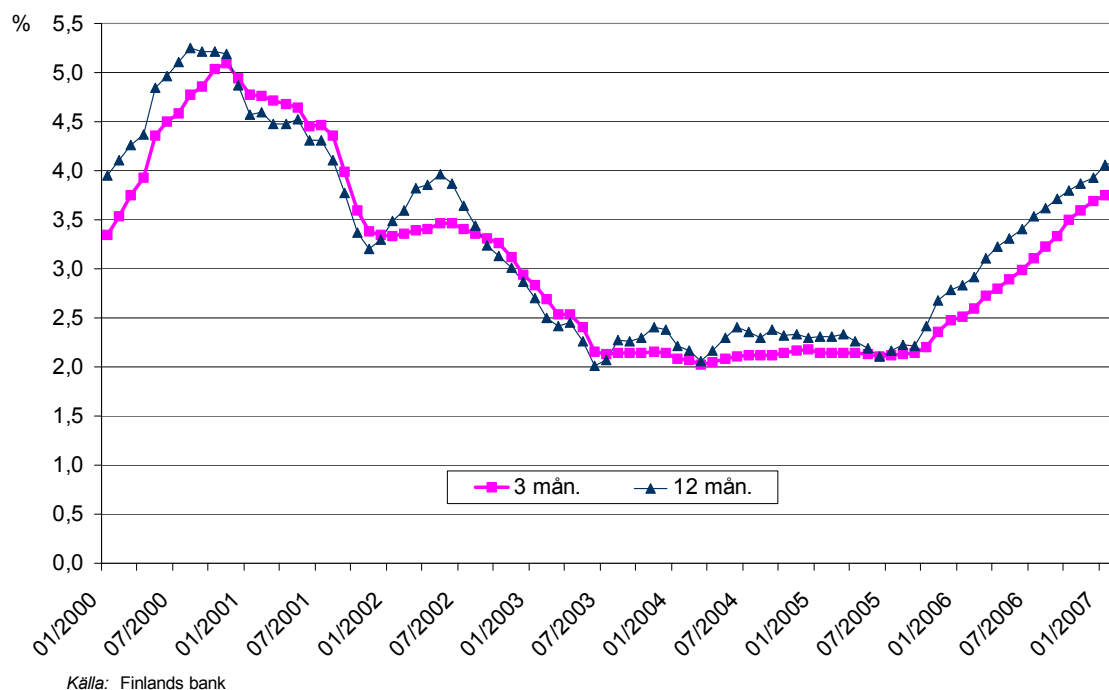
Den åländska *inflationen* har, efter en rätt kraftig uppgång under fjolårets första hälft, uppvisat en sjunkande trend och ligger i dag strax över 1 procent (årsbasis). Som framgår av *Figur 6* nedan så innebär detta att den åländska inflationstakten för närvarande är klart lägre än inflationsnivåerna i Finland och Sverige. På grund av den starka integrationen med den finska ekonomin brukar dock den långsiktiga åländska inflationstrenden, trots periodvisa avvikelser, ligga rätt nära den finska nivån. Det här skulle betyda att den genomsnittliga åländska inflationstakten under det kommande året som helhet sannolikt kommer att lägga sig någonstans i intervallet mellan 1,5 och 2,0 procent.

Figur 6. Inflationen i Sverige, Finland och på Åland

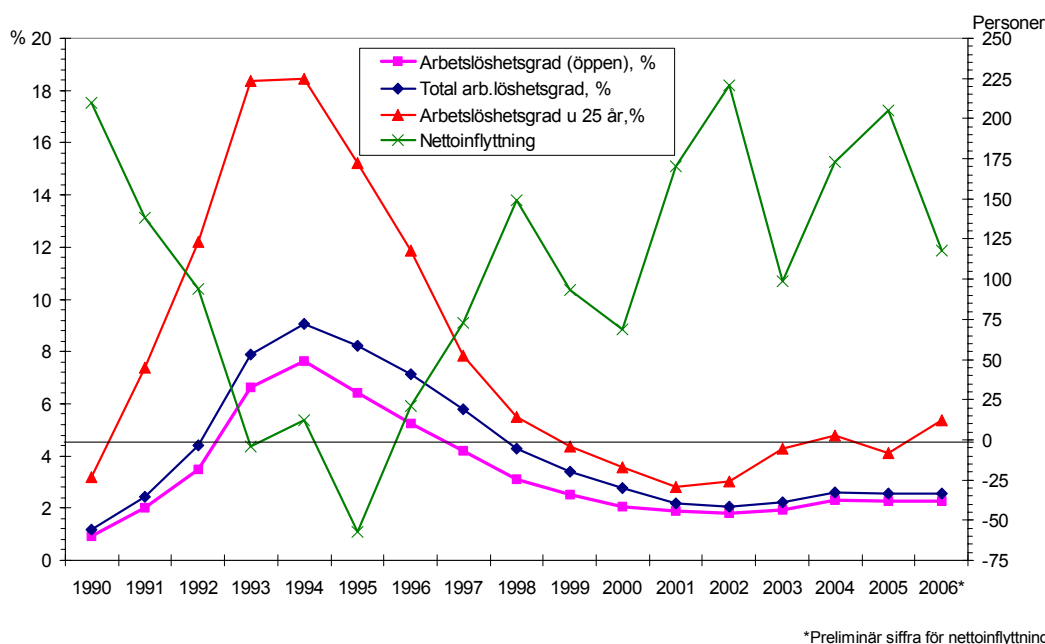
De åländska hushållen har en förhållandevis hög skuldkvot. De under senare år historiskt låga räntorna har också bidragit till en hög *kreditefterfrågan*. Trots stadigt stigande räntor, 12 månaders euribor har nu stigit till över 4 procent från att ha legat nere under 3 procent så sent som i början av fjolåret (*Figur 7*), har de åländska hushållens kreditefterfrågan fortsatt att stiga och ligger idag på en mycket hög nivå. Merparten av kreditefterfrågan är kopplad till investeringar i bostadsbyggande och fastigheter. Det finns idag vissa indicier på att bostadsefterfrågan nu nått sin topp och att tillväxten i bostadskrediterna under det närmaste året kommer att plana ut, dock på en fortsatt rätt hög nivå.

Även företagens kreditefterfrågan har vuxit, om än i klart långsammare takt än hushållens upplåning. Det mesta, inklusive ÅSUBs senaste företagsenkät (se vidare nedan), tyder på en fortsatt tillväxt i företagens investeringar och därmed också kreditefterfrågan under det kommande året.

Figur 7. Euriborräntor, månadsdata

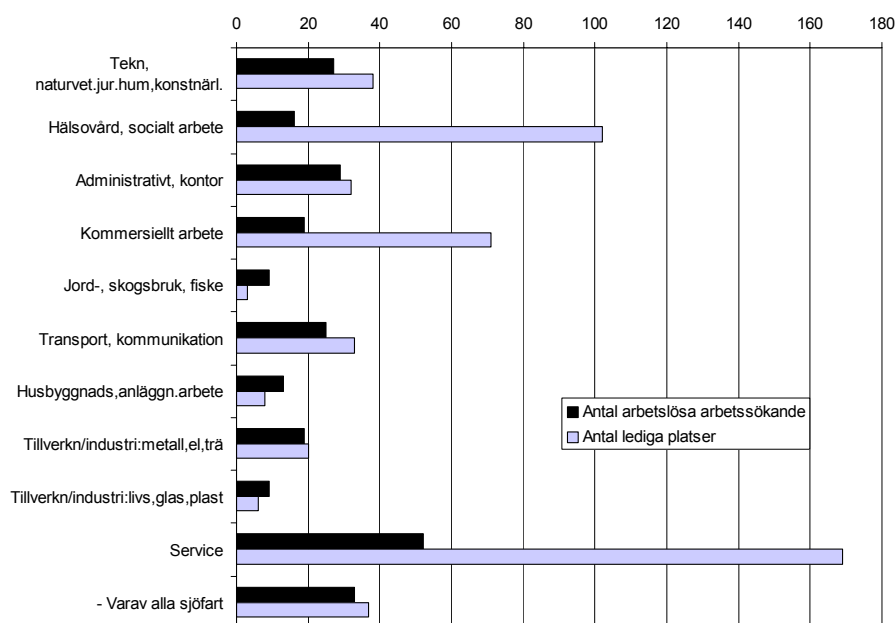
Den öppna *arbetslösheten* har ett par år tillbaka legat relativt stabilt på nivåerna kring 2 procent (*Figur 8*). Sedan oktober i fjol har den säsongrensade arbetslöshetsgraden, trots det goda konjunkturläget, visat en svagt stigande trend. Detta gäller inte bara den öppna arbetslösheten utan även den totala arbetslöshetsgraden, alltså den öppna arbetslösheten plus personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Eftersom andelen långtidsarbetslösa inte har påverkats av den negativa trenden och ökningen i huvudsak ligger inom vissa utsatta grupper (t ex unga arbetssökande), så är det mycket som talar för att problemet i första hand förorsakas av olika typer av matchningsproblem på den åländska arbetsmarknaden.

Figur 8. Arbetslöshetsgrader och nettoinflyttning

Obalanserna mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden framgår också tydligt av *Figur 9* nedan. De stora underskotten i arbetskraft i förhållande till efterfrågan finns framför allt inom yrkesområdena hälsovård och socialt arbete samt vissa typer av service och kommersiellt arbete - samtidigt som det motsatta gäller för arbete inom bl a tillverkningsindustrin, transport (exkl. sjöfart) och byggande.

Figur 9. Öppet arbetslösa arbetssökande och lediga platser enligt yrke, februari 2007

Flyttningsrörelsen följer i stor utsträckning läget på arbetsmarknaden, men i de yngre åldersgrupperna även antalet studerande utanför Åland (*Figur 8*). Det åländska inflyttningsnettot (det samlade resultatet av årets alla ut- och inflyttningar) har under åren efter millennieskiftet varierat mellan knappt 100 till drygt 220 personer. I genomsnitt gav detta ett flyttningsöverskott på 174 personer per år. År 2005 uppgick flyttningsnettot till 205 personer. De slutliga flyttningsciffrorna för fjolåret är i skrivande stund inte ännu tillgängliga, men enligt de preliminära uppgifterna skulle flyttnettot under 2006 ha sjunkit till strax under 120 personer.

Med tanke på det allmänt goda konjunkturläget med växande ekonomiska volymer samt ett näringsliv som enligt egen utsago (i ÅSUBs konjunkturenkät, se nedan!) kommer att satsa på ökad personal och nya investeringar under det kommande året, så är det mycket som talar för att inflyttningsnettot under 2007 kommer att öka i förhållande till fjolåret. Enligt ÅSUBs bedömning kommer nettoinflyttningen under innevarande år att hamna någonstans i intervallet mellan 150 och 180 personer.

4.2 Den offentliga sektorns ekonomi

Inkomstutvecklingen för *landskapet Åland* ser fortsättningsvis stabil ut de närmaste åren. Landskapet Ålands budget finansieras till stor del av en avräkningsinkomst på 0,45 procent av statens inkomster (exklusive upplåning).

För de närmaste åren ser utvecklingen positiv ut, eftersom det ekonomiska läget i Finland har varit rätt gynnsamt, vilket i sin tur påverkar avräkningsinkomsten. För år 2005 uppgick avräkningsbeloppet till 175,6 miljoner euro och för år 2006 beräknas beloppet preliminärt uppgå till 184,4 miljoner euro. Avräkningsbeloppet för år 2007 uppskattas till ungefär samma nivå som år 2006, för att åren 2008-2009 öka med runt ett par procent per år (*Figur 10*).

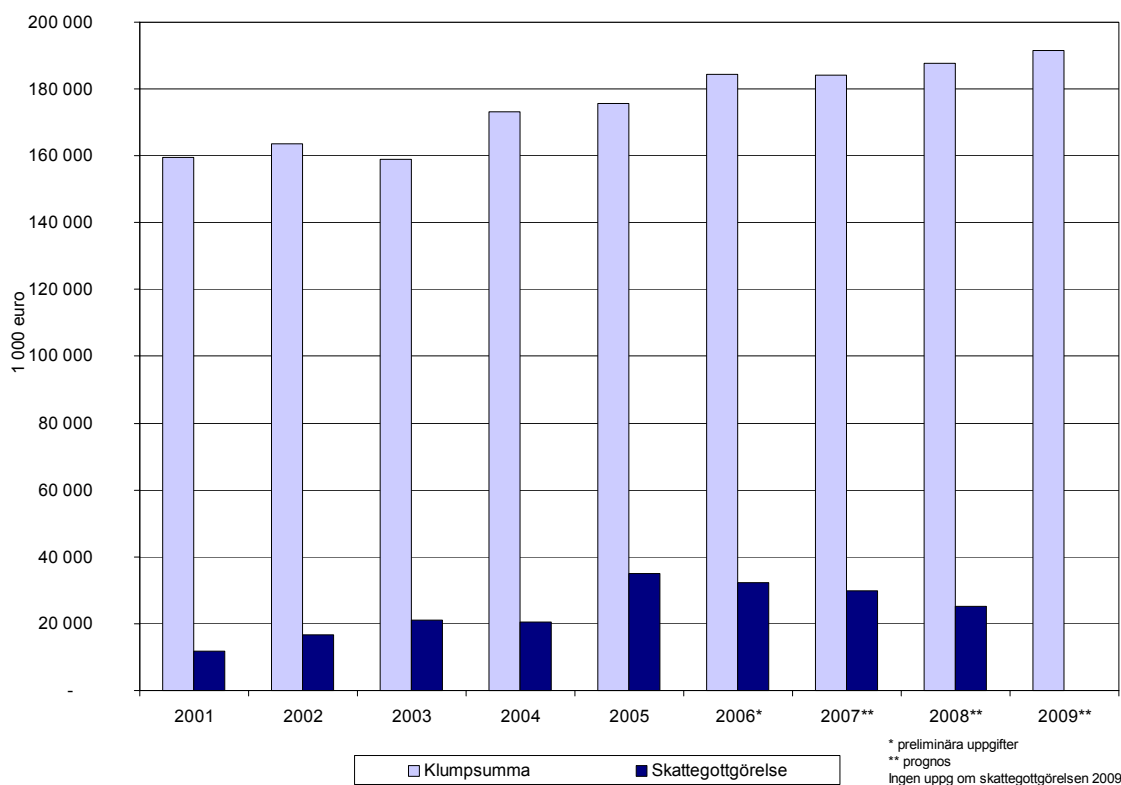
Den så kallade skattegottgörelsen utfaller då de debiterade inkomst- och förmögenhetsskatterna i landskapet överstiger 0,5 procent av motsvarande skatter för hela Finland, det överskjutandet beloppet tillkommer landskapet. För skattegottgörelsen, eller flitpengen som den också kallas, är systematiken sådan att 2006 års belopp tas upp i 2008 års budget. Skattegottgörelsen ökade stadigt de första åren på 2000-talet och uppgick till hela 35,1 miljoner euro år 2005 (*Figur 10*). Det rekordstora beloppet år 2005 beror på den stora ökningen av samfunds- och kapitalinkomstskatterna, framför allt förorsakad av försäljningsvinsterna av chipsaktierna.

För år 2006 finns inte några formella beslut om skattegottgörelsen än, men enligt ÅSUBs beräkningar förväntas skattegottgörelsen sjunka till runt 32 miljoner euro år

2006 och till ca 30 miljoner euro år 2007. Men om Eckerökoncernens ursprungliga köpebud av Birka-aktier godkänns och affären går igenom, uppskattas skattegottgörelsen för år 2007 vara ca 10 miljoner euro högre.

År 2008 förväntas skattegottgörelsen sjunka ytterligare med ca 5 miljoner till 25 miljoner euro. Bakom denna prognos ligger ett antagande om att sjöfartsbranschens förhoppningar om att den nya finska regeringen går in för en mera EU-anpassad sjöfartspolitik med lindrad (tonnage-) beskattning, något som i så fall skulle leda till lägre redovisade vinster bland de åländska rederierna och därmed också en nedgång i den kalkylerade skatteåterbäringen.

Figur 10. Utvecklingen av klumpsumman och skattegottgörelsen, löpande priser

Utvecklingen av *kommunernas ekonomi* har varit svag de senaste åren. Trots en stram budgetpolitik ökade nettoutgifterna för verksamheterna enligt de kommunala boksluten för år 2005 med 5,4 procent. Skattefinansieringen, det vill säga skatteintäkterna och landskapsandelarna, ökade dock långsammare, vilket innebar att kommunernas årsbidrag sjönk med ca 14 procent. Sammantaget uppvisade de åländska kommunerna ett underskott om 1.192.000 euro, nio kommuner hade negativt resultat i bokslutet för år 2005. Nettoinvesteringarna sjönk med 31,4 procent jämfört med år 2004 och ökningen i den långfristiga lånestocken var sålunda mindre år 2005 jämfört med året innan.

Enligt budgeterna för år 2007 beräknas nettodriftskostnaderna (+4 procent) för verksamheten öka något långsammare än skattefinansieringen (+7 procent). Skatteintäkterna förväntas nämligen öka med 4 procent, medan överföringarna från landskapet beräknas öka med hela 15 procent, bland annat till följd av den höga kompensationen till kommunerna för uteblivna skatteintäkter från kapitalinkomst. Detta innebär att kommunernas årsbidrag beräknas öka med drygt 50 procent. Trots detta har tretton kommuner budgeterat med negativt resultat i år (femton kommuner år 2006) och två kommuner har därtill en budget med negativt årsbidrag (fyra kommuner år 2006). Sammantaget är underskottet 1,7 miljoner euro i kommunernas budgeter för år 2007 (3 miljoner år 2006).

Kommunernas planerade nettoinvesteringsutgifter beräknas uppgå till 12,7 miljoner euro. Närmare hälften av detta belopp avser kommunerna finansiera med upplåning. Den långfristiga lånestocken beräknas enligt budgeterna öka med 2,3 miljoner euro, netto.

Inför år 2007 sänkte en kommun (Saltvik) skatteprocenten för kommunalskatten. Den genomsnittliga kommunala skattegraden sjönk sålunda från 16,78 till 16,73 procent. Då det gäller fastighetsskatterna sänkte Kökar skatteprocenten på stadigvarande bostad och år 2007 beskattar därmed tre kommuner bostäder för stadigvarande boende. Dessutom sänkte Finström och Jomala den allmänna skatteprocenten på fastighetsskatt, medan Föglö höjde den. Samtliga kommuner har den högsta tillåtna skattesatsen på fritidsbostäder.

4.3 Utvecklingen inom det privata näringslivet

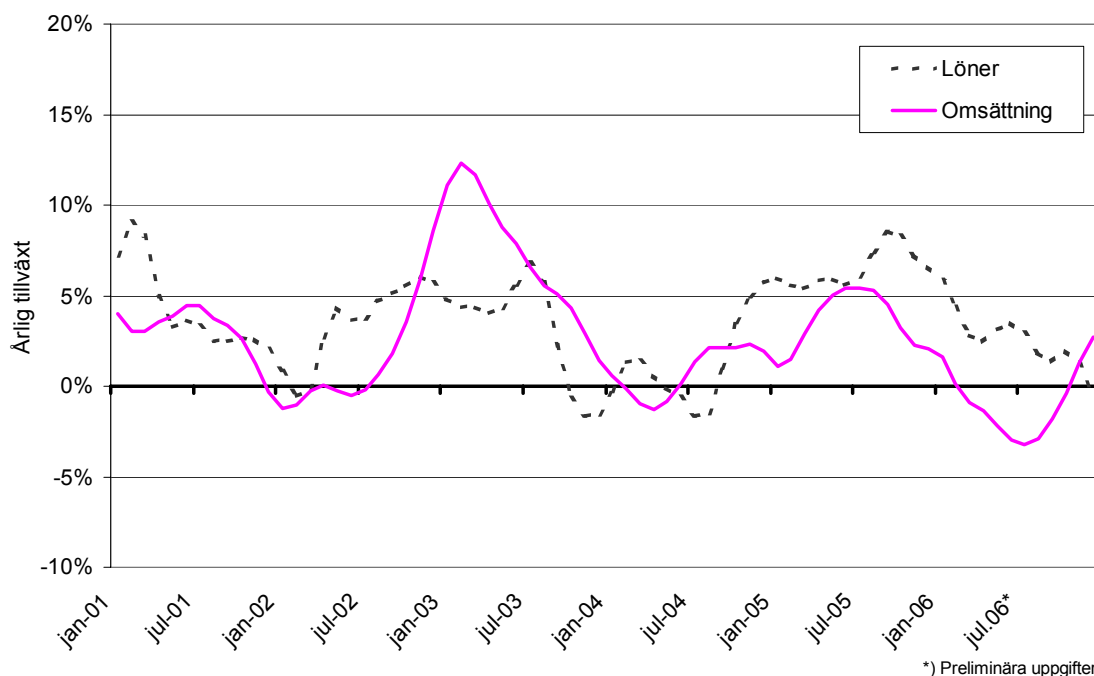
En närmare granskning av utvecklingen inom det privata näringslivet under de senaste åren ger vid handen att en sedan mitten av 2004 etablerad negativ trend med högre lönekostnadsökningar än omsättningstillväxt bröts i mitten av fjolåret och ersattes av stigande försäljningsvolym (Figur 11). De senaste 6 - 8 månaderna har därmed medfört en klar produktivetsförbättring inom den åländska ekonomin: stigande försäljningsvolym parad med avtagande lönekostnadstillväxt.

Den positiva ekonomiska utvecklingen torde vara en kombination av det allmänt starka konjunkturläget och en förbättrad situation inom färjenäringen. Det goda konjunkturläget har, med något enstaka undantag, lett till en uppgång i omsättningen inom i stort sett hela näringslivet.

Vändningen kom dock först i mitten av fjolåret inom den för den åländska ekonomin så tunga färjsektorn, varför den positiva trenden i den samlade omsättningsutvecklingen

först då slår igenom på allvar. Utvecklingen påverkades här av tidigare genomförda fartygsförsäljningar och andra omstruktureringsåtgärder inom rederisektorn. Detta gäller även den nedåtgående trenden i lönekostnadsvolymens tillväxt, en trend som åtminstone delvis är ett resultat av rationaliseringar och andra typer av effektivitetshöjande åtgärder inom rederibranschen. Det är dock värt att notera att omsättningen inom färjnäringsen, trots vändningen efter sommaren, fortfarande inte växer. Vad som hänt efter sommaren är att nedgången upphört och att siffrorna nu så småningom tycks vara på väg mot en real volymökning inom sektorn.

Figur 11. Omsättningens och lönekostnadernas utveckling inom det privata näringslivet

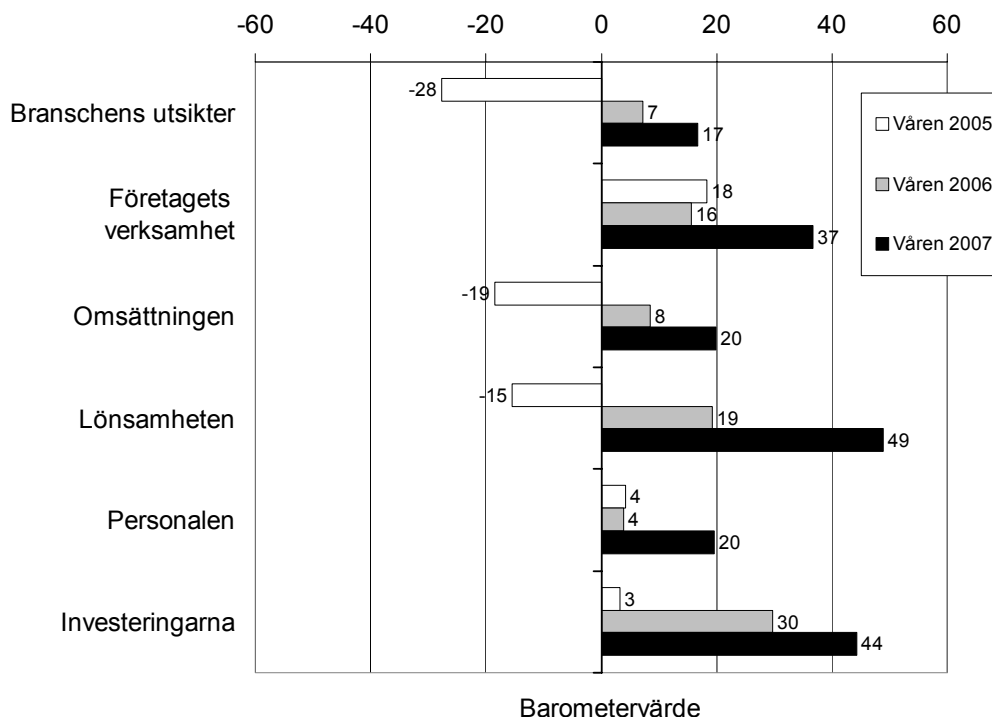

Vad har då de åländska företagen själva för syn på den dagsaktuella konjunkturbilden och det egna företags utveckling under den närmaste 10 till 12-månadersperioden? ÅSUB skickar varje vinter (januari/februari) ut en konjunkturenkät till ett brett urval av åländska företag. I denna efterfrågas hur de enskilda företagen tror att man kommer att utvecklas med avseende på bl a omsättning, lönsamhet och personalstyrka (se Bilaga I). I detta års vårenkät ställdes även frågor om företagens behov av nyrekrytering, och om vilken specifik kompetens de skulle komma att behöva under de kommande tre åren. En sammanställning över nästa treårsperiods nyrekryteringsbehov redovisas som ett från den egentliga konjunkturprognosen skilt avsnitt i slutet av rapporten (4.5).

Nästan samtliga (96 %) av de tillfrågade företagen svarade på enkäten, en mycket hög svarsfrekvens alltså. De svarande företagen stod också för hela 84 procent av den totala

sysselsättningen inom den privata sektorn.¹ En sammanställning och viktning av svaren med avseende på företagens och branschernas storlek (mätt i antal anställda) ger en bild av framtidsförväntningarna inom det åländska näringslivet (*Figur 12*).

Figur 12. Förväntningarna inom hela det åländska näringslivet inför år 2007

Resultatet av årets förfrågan om det åländska näringslivets syn på det rådande konjunkturläget är genomgående positivt. Den ljusa synen på framtidsutsikterna gäller i stort sett hela näringslivet. Faktum är att det genomsnittliga värdet för de olika konjunkturindikatorerna i figuren ovan aldrig legat så högt som nu sedan ÅSUB började genomföra den här typen av företagsenkäter våren 1998. Den viktigaste enskilda faktorn bakom den fortsatta uppgången i konjunkturförväntningarna sedan fjolåret, är den positiva utvecklingen av framtidsförväntningarna inom rederibranschen.

Som framgår av figursammanställningen ovan gäller företagets optimistiska framtidsbild framför allt utvecklingen av investeringarna, lönsamheten och företagets verksamhetsvolym. Förväntningarna på nyanställningar, omsättningsutveckling och den

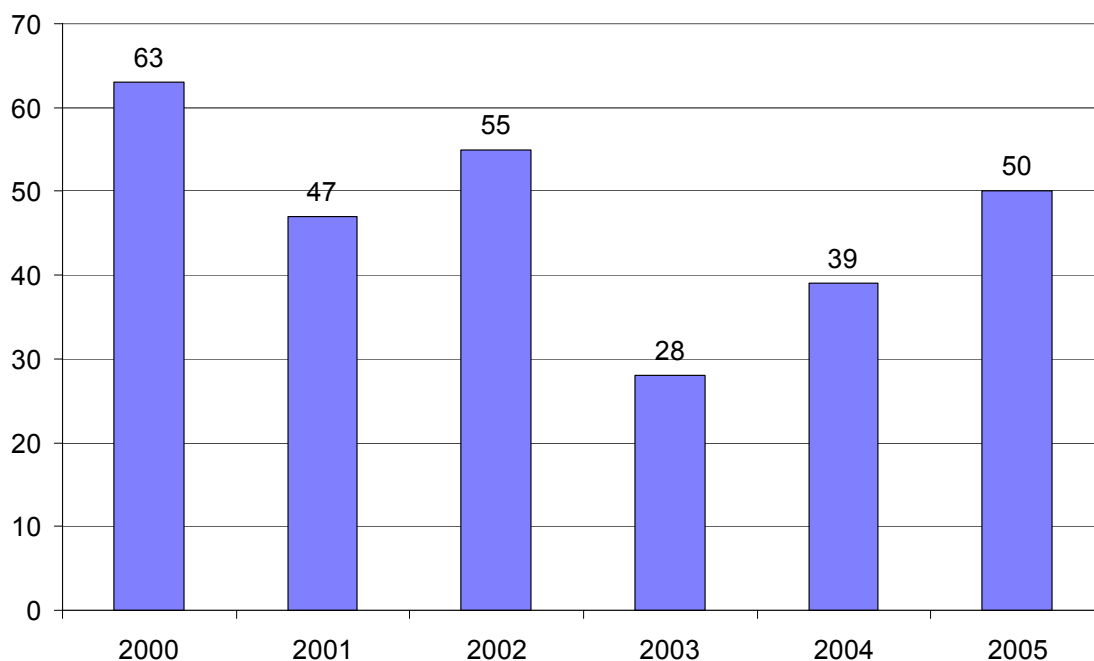
¹ Svaren bör alltså ge en mycket god och representativ bild av den dagsaktuella konjunkturuppfattningen inom det privata näringslivet. Detta betyder naturligtvis inte att företagets bild av konjunkturläget och de närmaste 12 månadernas utveckling är 100-procentigt träffsäker. Som framgår av bilagan längst bak i rapporten med en sammanställning över den registrerade ekonomiska utvecklingen och föregens egna prognoser, så avviker framför allt den faktiska omsättningsutvecklingen en del från förutsägelseerna.

egna branschens allmänna framtidsutsikter är också positiva, om än på en något lägre nivå.

Informationen om antal nystartade och nedlagda företag ger en kompletterande bild av företagsklimatets utveckling på Åland. Under 2005 startades sammanlagt 210 nya företag jämfört med 159 stycken året innan. Motsvarande siffror för hela fjolåret finns inte ännu tillgängliga, men under årets första 6 månader startades 121 stycken nya företag.

Samtidigt som nya företag startas, läggs andra företag ned, varför nettotillskottet av nya företag är betydligt lägre än bruttoillskottet. Som framgår av *Figur 13* så har det årliga nettotillskottet sedan 2003 varit växande och var 50 nya företag år 2005. Antalet nedlagda företag var detta år 161 stycken. Under fjolårets första kvartal lades 25 företag ned och under årets två första kvartal startades sammanlagt 211 nya företag. Den största frekvensen nystartade såväl som nedlagda företag återfinns i allmänhet inom handel och bygg samt inom delar av servicenäringen.

Figur 13. Nettotillskott av företag på Åland 2000-2005

De regelrätta konkurserna utgör en ytterst liten del av de totala antalet företagsnedläggningar. Under hela fjolåret finns sålunda bara fyra åländska konkurser registrerade hos myndigheterna.

4.4 Läget inom de enskilda branscherna

Analysen av de enskilda näringsgrenarna inom den privata sektorn bygger på registerdata, ÅSUBs vårenkät till de åländska företagen samt information från nyckelpersoner från vissa branscher och branschorganisationer samt från ledande tjänstemän inom landskapsregeringens näringsavdelning (se referenserna i slutet av denna rapport).

Beträffande läget inom de åländska *primärnäringsarna* kan konstateras att den europeiska jordbrukspolitiken efter en lång tid av turbulens och ständigt pågående reformer nu tycks ha kommit in i en period av relativt lugn. Vissa saker är dock på gång. Mest aktuellt är ett nytt landsbygdsutvecklingsprogram för perioden 2007-2013. Under våren förhandlar landskapsregeringen med Europeiska kommissionen om innehållet i det åländska programmet som är en viktig del i det jordbrukspolitiska systemet. EU-kommissionen har också aviserat att frukt- och grönsakssektorn är nästa produktionsområde som skall ses över. Målen är att öka konkurrenskraften samt att göra reglerna för producentorganisationerna flexibla och enklare.

För de flesta av jordbrukets produktionsinriktningar verkar konjunkturläget vara stabilt och förhållandevis positivt. Generellt rapporterar dock näringen om ökad konkurrens och växande krav på och marknadsanpassning. Inom *mjölkproduktionen* fortsätter antalet producenter att minska. Mjölkinvägningen fortsätter dock att vara stabil. Marknadsutvecklingen gällande mejeriprodukter kännetecknas av ökande konkurrens och växande importvolym.

Inom *köttsektorn* är efterfrågan så pass god att priset på inhemskt producerat kött förväntas stiga framåt sommaren. Situationen för svinköttsproducenterna har under flera år varit instabil, men verkar nu vara stabilare än på länge. Utbudet är i balans med efterfrågan, och importvolymerna gäller främst vissa styckningsdetaljer för restaurangbruk. Inom färsköttproduktionen hade slakterierna för första gången på flera år en något minskad höstslaktvolym. Orsaken till detta är inte att antalet får minskat, utan att arbetet med att omstrukturera slaktproduktionen börjat slå igenom.

Inom *spannmålsodlingen* är det idag lönsamt med stor lagringskapacitet. Tidigare har spannmålsodlingen i princip gått ut på att odla, skörda och sälja. För att få lönsamhet i dagens odling måste god lagringskapacitet till för att man skall kunna sälja när priset är bra. Generellt kan man säga att världsmarknadspriserna på spannmål förväntas stiga något då de s.k. interventionslagren, främst vete och korn, nu minskar kraftigt. Det krävs förmodligen en mycket god skörd i Europa för att priserna skall ligga stilla eller sjunka. Detta är inte troligt med tanke på EUs mål om ökad bioenergiproduktion på jordbruksmark, något som tränger undan tillgänglig areal från spannmålsodlingen.

Inom *potatisodlingen*, och då särskilt chipspotatisproduktionen, ställs allt hårdare volymkrav på odlarna. Industrin har som målsättning att inom två till tre år ha kommit bort från importen av råvara som nu är mellan 20 och 30 procent. Detta skall ske genom olika projekt för att utöka odlingsarealen, bl.a. genom att utnyttja ny teknik.

De åländska *sockerbetsproducenterna* kommer under året att drabbas av kraftigt höjda transportkostnader. Samtidigt skall produktionskvoten skäras ned med en tredjedel och priset förväntas även falla. Kontraktsskrivningen för kommande odlingssäsong har nyligen inletts, och inga slutsatser över vilket intresse för odlingen som kommer att finnas kvar går därför ännu att dra.

Trädgårdsnäringen (frukt och grönsaker) upplevde ett positivt fjolår efter flera rätt så besvärliga år. Uppköpsföretagen ser med viss tillförsikt på de kommande åren, och tror att man fått en bättre position inom dagligvaruhandeln som länge försökt spela ut de inhemska producenterna mot varandra samt mot importen. Inom fruktodlingen har omstruktureringsåtgärdsningarna tagits väl emot av marknaden. Utremsning av gamla träd och volymmässigt små sorter till förmån för mer efterfrågade sorter har inneburit ett högre medelpris och jämnare efterfrågan.

Inom *skogsbruket* är konjunkturläget allmänt sett gott. Efterfrågan på såväl sågat virke som massaved är hög på grund av de goda konjunkturerna i omvärlden och det faktum att Ryssland infört en exporttull på sin träråvara. Tullen har lett till minskad rysk export och därmed också ökad efterfrågan och stigande priser på svensk och finsk skogsråvara.

För att öka uttaget ur den åländska skogen och möta en växande exportefterfrågan höjde de åländska skogsbolagen under hösten 2006 sina inköpspriser på massa och timmer med 10-20 procent, något som också ledde till ökad avverkning. Lönsamheten inom branschen är god, och man ser fram emot en utveckling med ökade förädlingsgrader och en växande efterfrågan på cellulosabaserade biobränslen. Den åländska hemmamarknaden på sågat virke är stabil, om än begränsad till vissa typer av produkter (t ex impregnerat virke för altaner, bryggor etc) på grund av den i dag inom bostadsbyggande så dominerande importen av färdigproducerade hus.

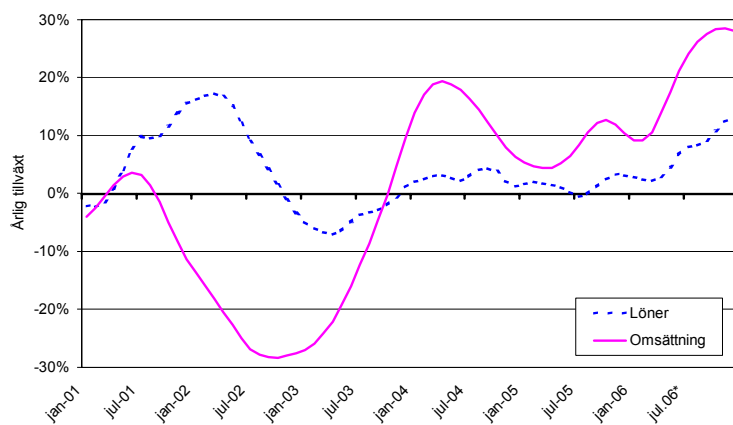
Inom *fisksektorn* dominerar - åtminstone i ett mer kortsiktigt perspektiv - de positiva tongångarna. För yrkesfiskets del är läget rätt stabilt och aktörerna har en försiktigt positiv syn på framtiden. Fångstmängderna för år 2006 som helhet var något bättre än tidigare för kust- och skärgårdsfiskets del och förädlingsgraden i producentled har ökat. Även prisnivån har varit tillfredsställande.

Det yrkesmässiga laxfisket med drivgarn är inne på det sista året eftersom totalförbud träder i kraft från 1.1.2008. Förutsättningarna för det framtida laxfisket i Östersjön är i högsta grad osäkert. Utredningar och försök med nya redskap pågår men arbetet är långsiktigt och har ännu inte gett några mer konkreta resultat. För torskfiskets del innebär året ytterligare restriktioner och begränsningar på EU-nivå, vilket kan förväntas medföra mindre fångst för de två aktiva åländska torskfiskebåtarna.

Lönsamheten inom fiskodlingen har förbättrats under år 2006 som en följd av gynnsamma förhållanden och en bättre prisnivå. I viss mån motverkas detta av ökade kostnader för främst fodret, där en ytterligare prishöjning förväntas ske under innevarande år. Lönsamheten kan därtill ytterligare pressas beroende av bl.a. utvecklingen rörande sjukdomssituationen samt sälskadornas omfattning. Marknadsmässigt ser framtiden ljus ut - odlad fisk ökar stadigt sin marknadsandel inom livsmedelssektorn. På längre sikt är näringens framtid dock fortfarande osäker, bl.a. med tanke de fastställda miljömålen vilka förutsätter betydande satsningar dels på förbättring av nuvarande odlingsmetoder och praxis och dels utprovning av tänkbara nya odlingsmetoder och fiskarter.

ÅSUBs uppgifter om omsättnings- och lönekostnadsutvecklingen inom primärnäringarna (jord- och skogsbruk samt fiskesektorn) täcker enbart den del av verksamheten som bedrivs i bolagsform. I klartext betyder detta att det är fiskodlingsföretagen som dominerar den bild av de senaste årens utveckling i branschen som framkommer i *Figur 14* nedan. Den ovan refererade generellt sett rätt positiva utvecklingen av fiskodlingens efterfrågesituation avspeglas därmed också i befintliga data över branschens omsättnings- och lönekostnadsutveckling.

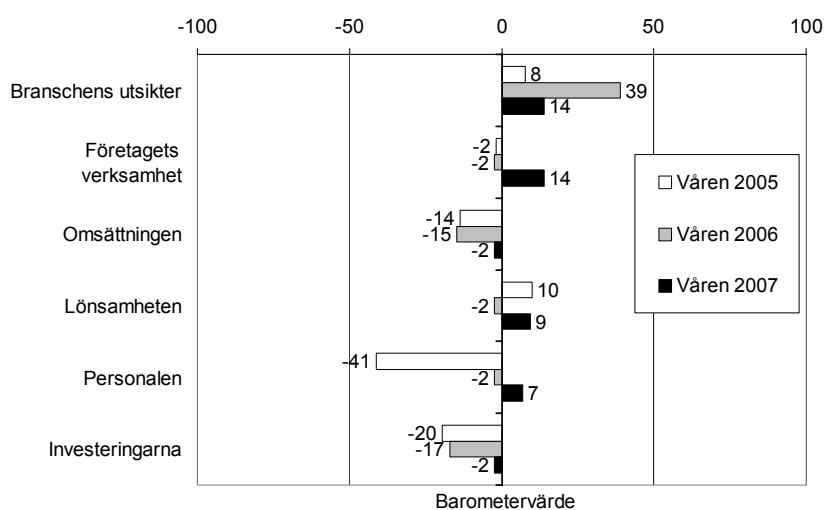
Figur 14. Löner och omsättning inom primärnäringarna

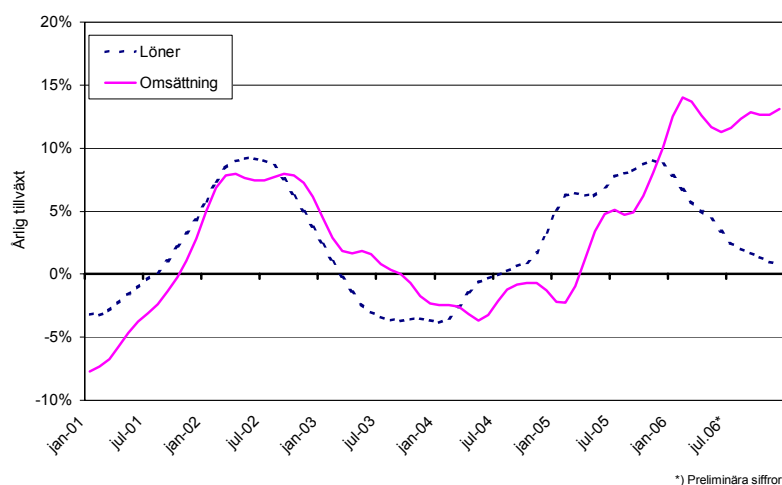
*) Preliminära siffror

Även när det gäller företagens egen syn på sitt konjunkturläge och branschens framtidsutsikter är underlagsmaterialet begränsat till verksamheter i bolagsform och därmed i hög grad till fiskodlingsföretagen. De i dagsläget hyfsat goda verksamhetsförutsättningarna och lönsamheten inom branschen avspeglas i svaren från företagen (*Figur 15*). Man är dock mer negativ till den framtida omsättningsutvecklingen och investeringsmöjligheterna, och har även i övrigt generellt sett en betydligt mer negativ syn på sina framtidsutsikterna än vad som gäller för det åländska näringslivet som helhet.

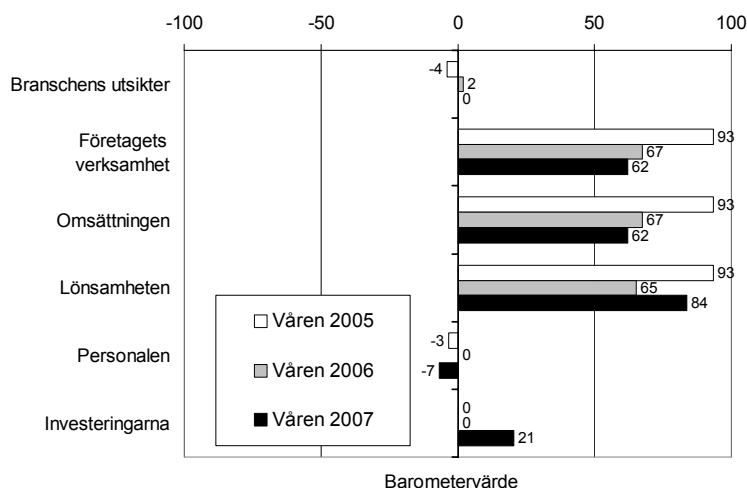
Figur 15. Förväntningarna inom primärnäringarna

Efter några svaga år tog utvecklingen inom den åländska *livsmedelsindustrin* ny fart under 2005 och 2006 (**Figur 16**). Från en negativ utveckling av såväl löne- som omsättningsvolymerna steg dessa till en ökningstakt (årsbasis) på upp emot 10 procent mot slutet av 2005. Utvecklingen sedan början av 2000-talet har även påverkats av företagsfusioner och ändrade ägarstrukturer inom branschen. Under fjolåret stärktes branschens ekonomiska ställning ytterligare genom en fortsatt ökad omsättningsvolym parad med en klar avmattning i lönekostnadsutvecklingen. Branschen har gradvis breddats med avseende på verksamhet och produkter. Under senare år har sålunda betydande nyinvesteringar gjorts inom t ex fiskförädlingen.

Figur 16. Löner och omsättning inom livsmedelsindustrin

Den pågående effektivitetshöjningen inom branschen med fortsatt volymtillväxt och personalrationaliseringar märks även i de enskilda företagens enkätsvar. Som framgår av *Figur 17* nedan, förutspår företagen sålunda en mycket svag eller till och med negativ utveckling på personalsidan samtidigt som man är betydligt mer optimistisk när det gäller företagets verksamhetsvolym, omsättning och lönsamhet. En svårförklarlig sak är att företagen, trots sin stora optimism om sina egna framtida verksamhetsförutsättningar, ändå är så pass avvaktande till den samlade branschens framtidsutsikter.

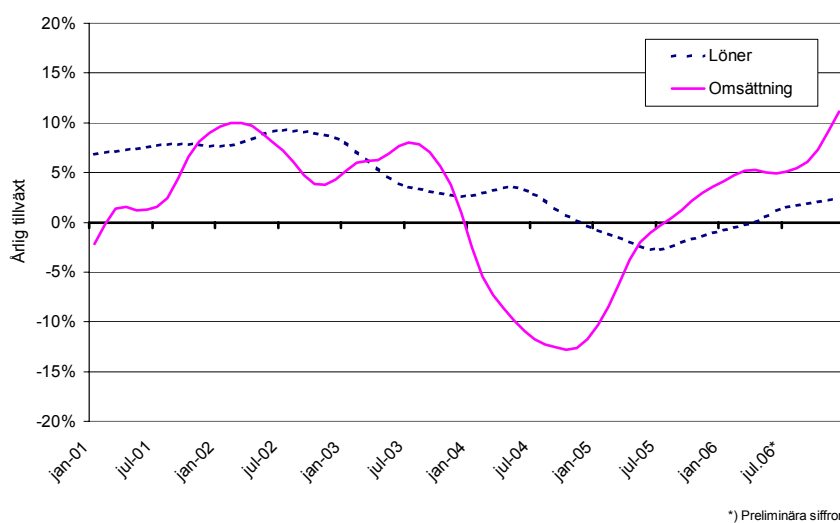
Figur 17. Förväntningarna inom livsmedelsindustrin

Även för branschen *övrig industri* (alltså för all annan industri än den ovan diskuterade livsmedelsförädlingsindustrin) ser löne- och omsättningsutvecklingssiffrorna över lag bra ut. Från en djup nedgång med direkt negativa tillväxtsiffror under året 2004 och

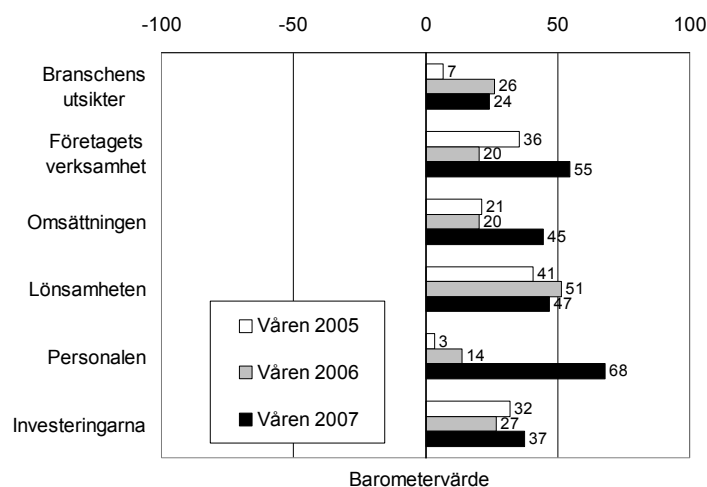
2005, har branschen vänt utvecklingen i klart positiv riktning och uppvisade under andra halvåret i fjol en närmast rekordartad snabb omsättningstillväxt (*Figur 18*). Lönevolymerna är också på väg uppåt, om än på en betydligt måttligare tillväxtnivå, något som tyder på en god produktivitet utveckling inom branschen.

Orderingången inom branschen är också mycket god, inte minst inom metallsektorn, och den kemisk-tekniska industrin med sina i vissa fall världsledande plastföretag expanderar både personal- och marknadsmässigt. Ett problem för de åländska företagen är de ständigt skärpta kraven på leveranstiderna, ett problem som förvärrats av att tullen sedan en tid tillbaka ytterligare skärpt kraven på skattegränshanteringen. Den del av den övriga industrin som brottas med vissa problem är tryckerierna, som trots den rådande högkonjunkturen, tappat marknadsandelar på grund av allt tuffare priskonkurrens från konkurrenter i Baltikum och Ryssland.

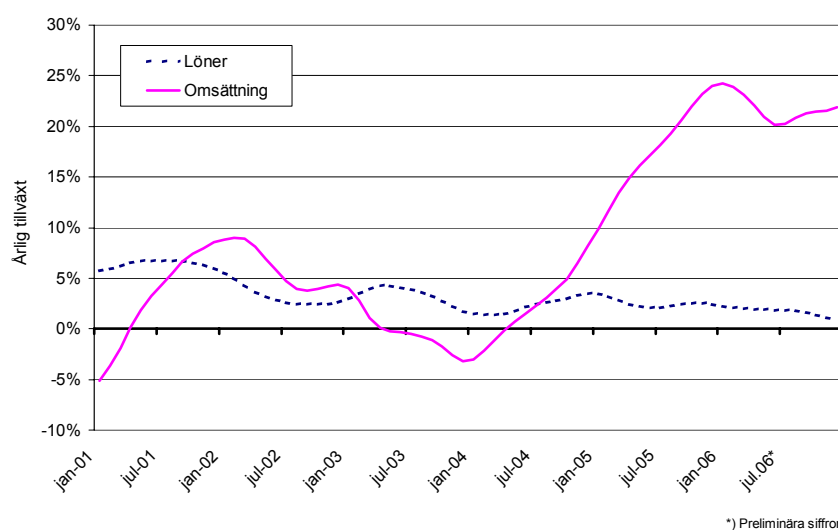
Figur 18. Löner och omsättning inom övrig industri

Den positiva utvecklingen inom den åländska industrin avspeglar sig även i företagens egna enkätsvar (*Figur 19*). Företagen ser över lag positivt på de närmaste 12 månadernas verksamhetsförutsättningar. Man ser också, med undantag för de allmänna branschutsikterna och lönsamhetsutvecklingen, idag mera positivt på sina förutsättningar än vid samma tid för ett år sedan. Den rådande högkonjunkturen märks särskilt i företagens starka markering av ett under det kommande året växande arbetskraftsbehov.

Figur 19. Förväntningarna inom övrig industri

Branschen *vatten- och elförsörjning* har tidigare under många år uppvisat en förhållandevis stabil tillväxttakt på i storleksordningen 5-10 procent per år (*Figur 20*). Efter en nedgång i omsättningsutvecklingen under åren 2002 - 2004 har dock branschens omsättning stigit mycket kraftigt under de senaste två åren. Uppgången var särskilt påtaglig under 2005 och början av fjolåret, men har nu planat ut på den mycket höga 20-procentsnivån. Huvudorsaken till detta torde stå att finna i den allmänna uppgången i energipriserna under de senaste åren.

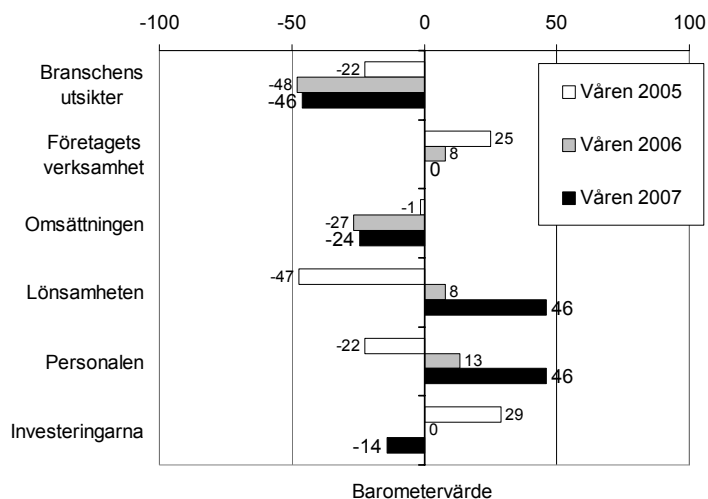
Figur 20. Löner och omsättning inom vatten och el

*) Preliminära siffror

Trots den goda utvecklingen ser energi- och vattenföretagen förvånansvärt mörkt på branschens framtida utvecklingsförutsättningar (*Figur 21*). Trots den fortsatt höga tillväxten i branschens omsättningsciffror, är man även tveksam till det egna företagets kommande omsättningsutveckling. En möjlig tolkning är att osäkerheterna kring

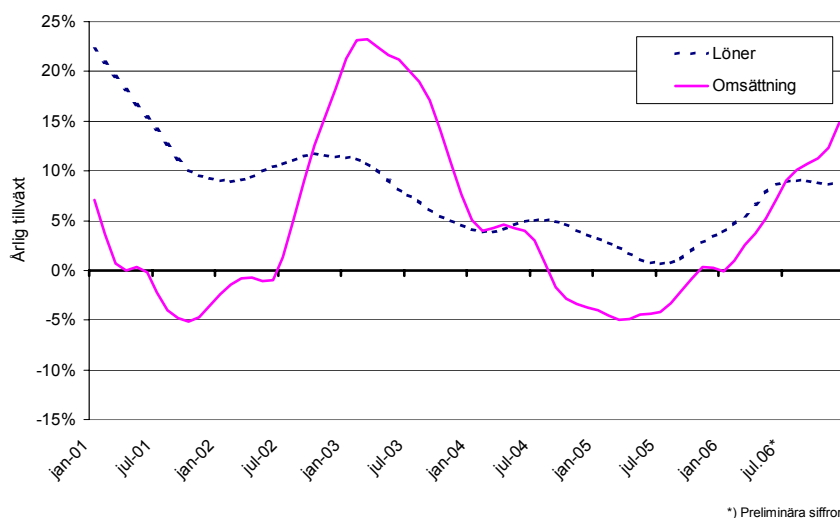
olja- och elpriserna och utformningen av de framtida energiförsörjningssystemen i någon mån smittat av sig på företagens bedömning av branschens allmänna utvecklingsförutsättningar på ett negativt sätt. Företagen är ju också rätt så optimistiska när det gäller den egna lönsamheten framöver, och man verkar också stå inför en del nysatsningar på personalsidan under det kommande året.

Figur 21. Förväntningarna inom vatten och el

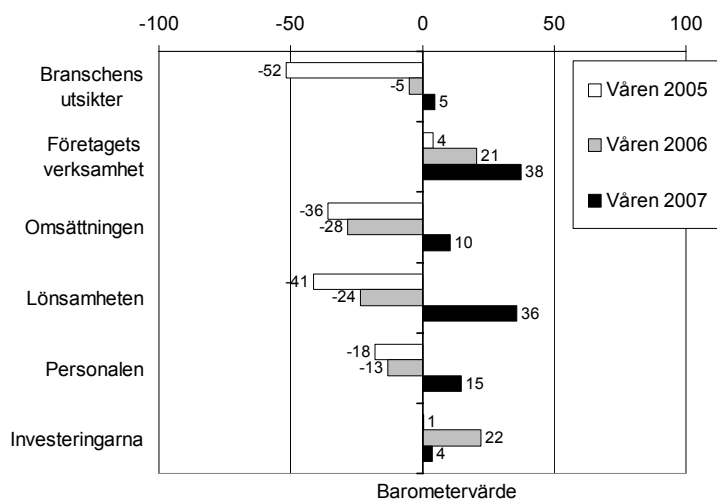

Byggsektorn är en av de mest konjunkturkänsliga branscherna. Detta är särskilt tydligt beträffande omsättningen som genomgår stora svängningar upp och ner beroende på det rådande konjunkturläget. Som framgår av *Figur 22* nedan, har byggbranschen efter en djup vågdal under 2005 kraftigt ökat sin omsättning under fjolåret och präglas nu av rådande högkonjunktur.

Förutom den allmänt goda konjunkturen med hög efterfrågan på nya bostäder och olika typer av renoveringar från de privata hushållen, så har den offentliga sektorn flera större byggprojekt på gång, bl a det nya kultur- och kongresscentret i Mariehamn samt en del större nybyggen och renoveringsprojekt inom sjukvårdssektorn.

Figur 22. Löner och omsättning inom byggsektorn

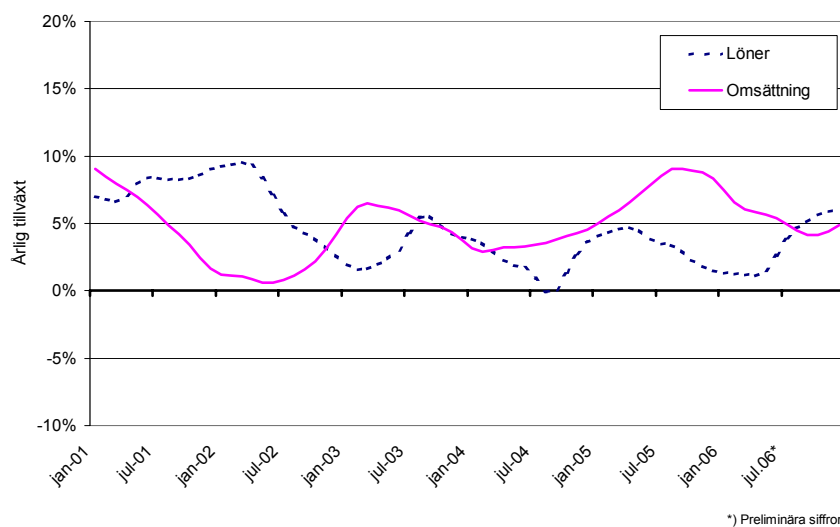
Företagens egen bedömning av branschens utsikter de närmaste 10 - 12 månaderna är dock förhållandevis avvaktande (*Figur 23*), möjligen beroende på lång erfarenhet av de snabba svängningarna inom sektorn där en konjunkturtopp som regel följs av en påtaglig nedgång. Som synes är byggföretagen betydligt mer optimistiska när det gäller det egna företags utvecklingsmöjligheter och lönsamhet, åtminstone under resten av innevarande år.

Figur 23. Förväntningarna inom byggsektorn

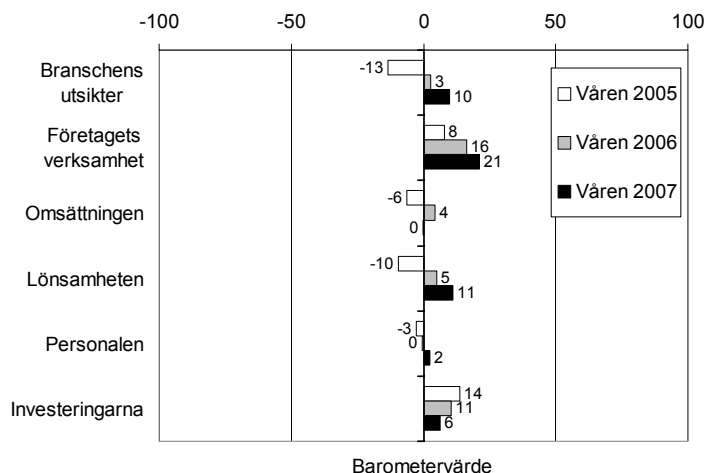
Utvecklingen inom *handeln* har varit rätt stabil under senare år. Den årliga omsättningstillväxten har legat på nivåerna kring eller något över 5 procent och tillväxten i lönevolymerna något lägre (*Figur 24*). Under andra halvåret i fjol växte löneutbetalningarna kraftigt samtidigt som omsättningsökningen mattades av. Under

den allmänna uppgången inom den åländska ekonomin under andra halvåret i fjol drogs även handeln med. Omsättningstillväxten vände åter uppåt samtidigt som lönekostnadsexpansionen planade ut något. Till uppgången i slutet av året bidrog sannolikt också i någon mån en kraftig volymökning för ett internationellt distributionsföretag i DVD-filmbranschen som använder Åland som utgångspunkt för sin försäljning på grund av de skattefördelar som skattegränsen i detta fall medför.

Figur 24. Löner och omsättning inom handeln

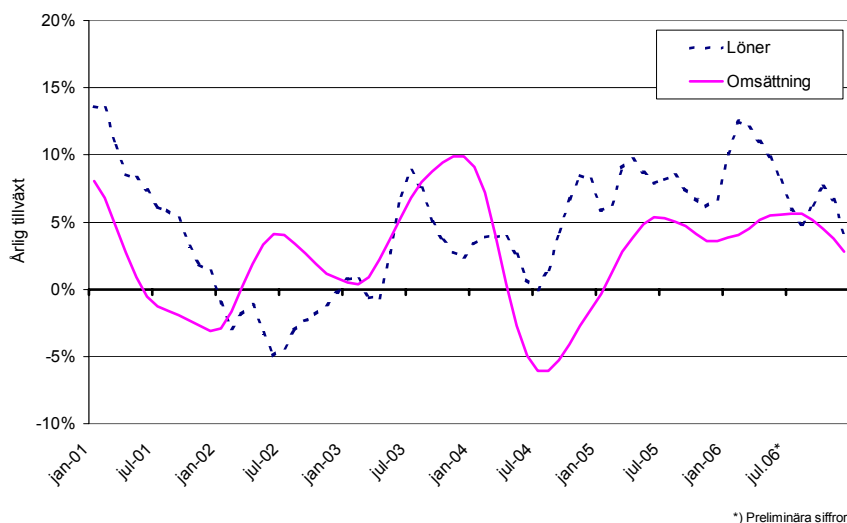
Som framgår av *Figur 25* är handelsföretagen trots det senaste halvårets förbättring inte alls lika positiva till konjunkturläget och sina verksamhetsförutsättningar som man är inom det åländska näringslivet i stort (jfr *Figur 12*). Den rätt så avvaktande attityden gällande den närmaste tidens verksamhetsförutsättningar märks inte minst i företagens rätt negativa bedömning av omsättnings- och personalutvecklingen samt investeringarna. Noteras kan dock en positiv tendens i enkätsvaren med avseende på det kommande årets verksamhetsvolym inom det egna företaget.

Figur 25. Förväntningarna inom handeln

Även *hotell- och restaurangbranschen* präglas av betydande konjunkturella fluktuationer. Därtill kommer att denna av turismen rätt så starkt präglade del av den åländska ekonomin tvingas leva med stora säsongvariationer. Efter ett rätt så påtagligt dropp i omsättningstillväxten under 2004 och en bit in i 2005 så har branschen segat sig upp till en årlig tillväx på ungefär 5-procentsnivån (*Figur 26*).

Branschens utgångsläge inför det kommande året och på litet längre sikt måste anses vara rimligt god. En kombination av nya satsningar inom transporsektorn (nytt tonnage på korttratten mellan Sverige och Åland) och i land (t ex KK-hus) bör förbättra verksamhetsförutsättningarna för de mest turistberoende delarna av branschen, alltså hotell och övriga inkvarteringsanläggningar, samtidigt som den över lag goda hemmamarknadskonjunkturen skapar ett stabilare året runt-underlag för restaurangverksamheten. Inresandeströmmarna till Åland ligger idag också mycket högt, över två miljoner inresande per år. Hotellen ökade därtill i fjol, efter flera år av instabilitet och dålig beläggning, sina gästnätter med drygt 6 procent.

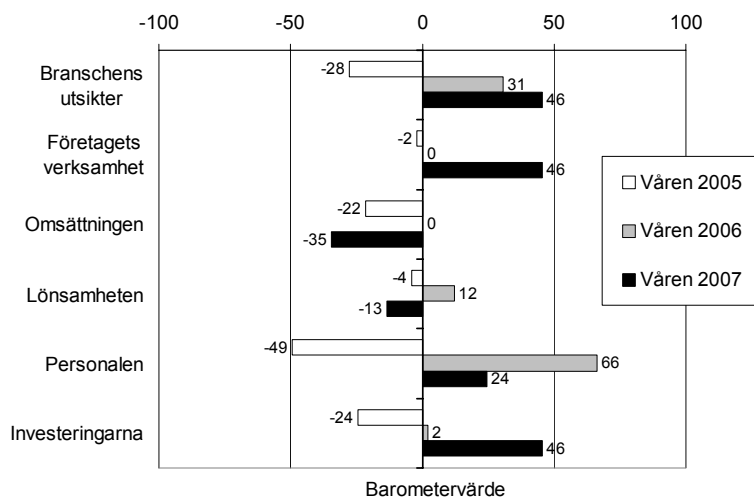
Figur 26. Löner och omsättning inom hotell- och restaurangbranschen

Som framgår av *Figur 27* nedan, tycks de förhållandevis goda förutsättningarna för branschen ha slagit i genom i företagens egen bedömning av näringsens närmaste framtidsutsikter. Inte i någon konjunkturenkät sedan slutet av 1990-talet har de åländska hotell- och restaurangföretagen sett så positivt på såväl branschens som sina egna verksamhetsförutsättningar som man nu tycks göra. Man är även påtagligt offensiv när det gäller kommande investeringar samt behovet av utökade personal.

Den i enkätsvaren mer negativa bedömningen av företagens lönsamhetsutveckling, kan eventuellt hänga samman med de växande kostnader som ambitionerna om nya investeringar och planerade personalökningar sannolikt medför. Den negativa bedömningen av det egna företags omsättningsutveckling är dock svår att hitta någon naturlig förklaring till.

Figur 27. Förväntningarna inom hotell- och restaurangbranschen

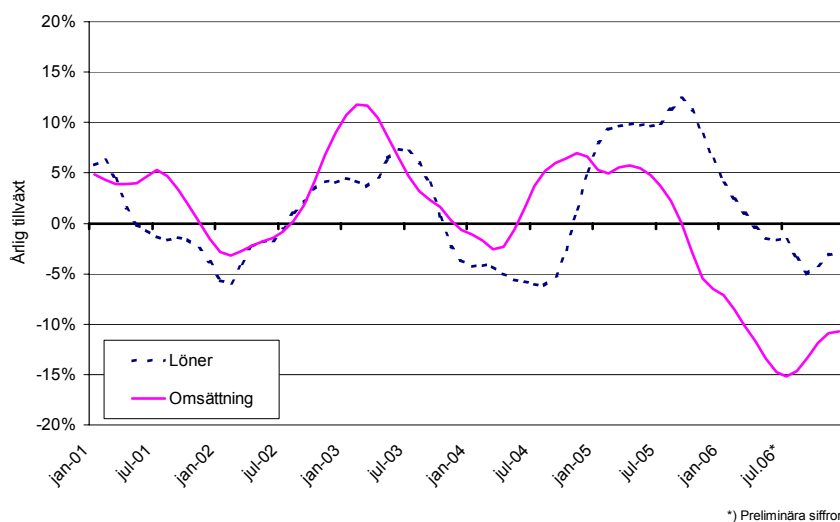

Branschen *transport och kommunikation* handlar i ett åländskt sammanhang i allt väsentligt om sjöfart och rederiverksamhet. Den åländska rederibranschen har under den senaste tioårsperioden dragits med betydande problem och också stagnerat i termer av omsättning och personal, något som avspeglat sig i en minskande andel av Ålands ekonomi - från drygt 40 procent 1997 till dagens ca 30 procent av bruttonationalprodukten. Den huvudsakliga orsaken till problemen kan sökas i en till näringsens behov dåligt anpassad sjöfartspolitik, delvis nya prisförutsättningar inom tax free-försäljningen samt ökad konkurrensutsättning från nya lågkostnadsaktörer på Östersjön. Rederinäringen utgör dock trots kräftgången fortfarande ryggraden inom den åländska ekonomin, och dess positiva kringeffekter inom landekonomin och sysselsättningen inom andra branscher är fortsättningsvis betydande.

Rederinäringens mest akuta problem har varit att den finska sjöfartspolitikerna inte gett samma skattemässiga villkor för det åländska tonnage som för tonnage registrerat i Sverige. Resultatet har också blivit utflaggning av en del av färjflottan till Sverige. Inom fraktsjöfarten har problemen sett något annorlunda ut, men ett av grundproblemen har även här varit att åländskt registrerat tonnage på grund av brister i den finska sjöfartspolitikerna inte fullt ut varit konkurrenskraftigt med tonnage under annan EU-flagg. Resultatet har blivit ett åldrande tonnage och trendmässigt krympande marknadsandelar.

De senaste årens negativa utveckling, där särskilt färjnäringsen med sin stora ekonomiska tyngd slagit igenom, märks tydligt i sammanställningen över branschens omsättnings- och lönevolymutveckling under åren 2001 - 2006 (*Figur 28*). Trots en hel del variationer i utvecklingen över åren, så är den långsiktiga trenden klart negativ - åtminstone om man ser till branschens samlade ekonomiska verksamhetsvolym.

Figur 28. Löner och omsättning inom transport och kommunikation

Som framgår av sammanställningen i figuren ovan så har rederinäringen sedan den senaste sommaren upplevt något av ett trendbrott. Huruvida detta enbart är ett tillfällig och mer konjunkturrellt betingat tillfrisknande återstår att se. Det finns dock i dag en hel del tecken som sammantaget tyder på att åländsk sjöfart kan se framtiden an med större tillförsikt än vad som varit regeln under senare år.

En viktig positiv signal är här tecknena på att statsmakten på allvar ser ut att ha reviderat sin syn på sjöfarten och dess verksamhetsbehov, något som gett stora förhoppningar inom branschen om en övergång fullt ut till EU-anpassade och därmed mer konkurrenskraftiga skatte- och investeringsvillkor under innevarande och nästa år. Förväntningarna inom fraktrederierna på en fungerande finsk tonnageskattelag under detta år är sålunda stora. Inom färje- och passagerarsektorn kommer systemet för återbetalning av de ombordanställdas skatter och sociala avgifter att redan under innevarande år förbättras så att det i princip blir helt likvärdigt med motsvarande system för de svenska konkurrenterna. Genom denna åtgärd kommer även gapet till de estniska bemanningskostnaderna att minska något, men skillnaderna är likväl fortsättningsvis mycket stora.

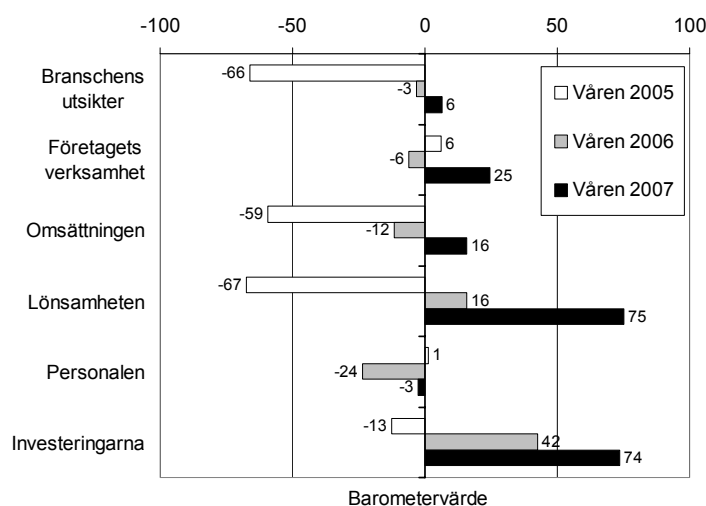
En annan positiv sak är att kollektivavtalen är rimligt stabila och inga mer dramatiska lönekostnadspåslag är att vänta inom branschen under det innevarande året.

De mer positiva signalerna inom sjöfartspolitikerna i kombination med vissa förbättringar i passagerarvolymerna och försäljningen per passagerare har lett till ökad optimism inom branschen med flera nybeställningar som följd. Till förnyelsebilden hör också färiska initiativ till samgående och ägarkonsolidering i syfte att säkra konkurrenskraften och offensiva framtidsstatningar inom den åländska rederinäringen. Marknadsläget inom färjesektorn är dock fortsättningsvis mycket pressat med tonnageöverskott på flera av östersjörutterna och betydande kostnadsfördelar för huvudkonkurrenten till de åländska rederierna, det estniska storrederiet Tallink-Silja.

Även på fraktsidan ser man för tillfället en ljusning i läget. Förutom de nya förhoppningarna på en bättre sjöfartspolitik är marknadsläget gott med växande volymer och stabila fraktrater. Tillväxten är särskilt stor i Östersjöregionen, inte minst på axeln St. Petersburg-Tyskland. Flera fraktrederier har även sett över och förnyat sitt tonnage, vilket är ett gott tecken inför framtiden. Ett problem är dock att de åländska rederierna fortfarande tycks ha svårt att konkurrera om de stora och växande fraktvolymerna i vårt närområde. Detta har lett till minskande marknadsandelar även på tidigare väl etablerade frakttrader, inte minst när det gäller den sjöburna finska exporten/importen.

Det jämfört med tidigare år betydligt positivare stämningläget inom den åländska sjöfarten framkommer även i branschens svar på ÅSUBs konjunkturenkät (*Figur 29*). Även om optimismen beträffande branschens allmänna utsikter liksom det egna företagens omsättningstillväxt fortfarande är rätt svag, så är bedömningen av lönsamheten och de för framtiden så avgörande offensiva investeringarna som synes betydligt mer optimistiska. Mest negativt ser branschen på förutsättningarna för personalökning och nya arbetstillfällen. Med tanke på den mer positiva bedömningen av företagets kommande lönsamhetsutveckling, ligger det nära till hands att tolka detta som ett led i en offensiv rationaliserings- och konsolideringspolicy i syfte att öka produktiviteten - och därmed också lönsamheten - inom branschen.

Figur 29. Förväntningarna inom transport- och kommunikation

Beträffande *bank- och försäkringssektorn* kan det konstateras att den goda konjunktur som sektorn nu levit i under en rätt lång period ser ut att fortsätta. De åländska företagen har lyckat bra med vissa 'nischprodukter' på exportmarknaden samtidigt som hemmamarknadskonjunkturen är stark. En möjlig hotbild skulle kunna vara att den senaste tidens turbulens på de internationella finansmarknaderna samt tendenserna till viss avmattning inom bostads- och fastighetsmarknaderna utvecklas på betydligt mer negativt sätt än vad som i dag förutspås av flertalet bedömare. En annan osäkerhetsfaktor är den turbulens gällande ägandet i och inflytandet över Ålandsbanken som under senare tid blivit allt mer märkbar.

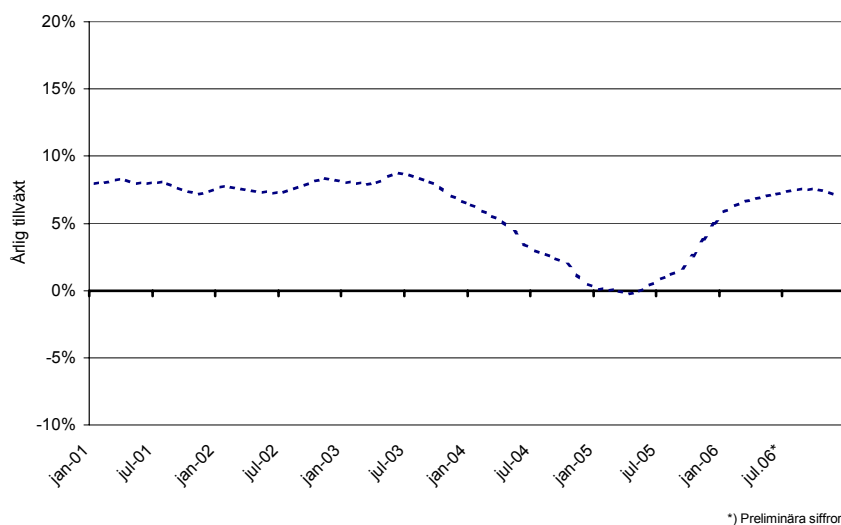
Försäkrings- och bankbolagens tjänster har undan för undan blivit allt mer integrerade. Samtliga åländska banker erbjuder numera genom olika typer av samarbetsavtal även en rad försäkringstjänster. Samtidigt har antalet 'marknadsnischade' placeringstjänster ökat lavinartat, något som åländska banker även med stor framgång utnyttjat på marknaderna utanför Åland. Den åländska banksektorn har även goda inkomster från export av vissa

typer av kvalificerade IT-tjänster och den fortsatt mycket starka lokala fastighetskreditmarknaden och ett aktivt bostadsbyggande. Samtliga åländska banker har nyligen också redovisat rekordstarka årsresultat.

Trots en hård och växande konkurrens från nya aktörer på den åländska försäkringsmarknaden i form av nyetableringar utifrån samt introduktion av försäkringsprodukter inom banksektorn, går de åländska bolagen över lag rätt bra. Man uppvisar sålunda goda resultat på en stark hemmamarknad i kombination med växande framgång på marknaderna utanför Åland, inte minst inom vissa specialiserade sakförsäkringsområden. Branschens prognoser över premieintäkternas volymtillväxt under 2007 ser också tillfredställande ut.

I redovisningen av branschens utveckling under senare år (*Figur 30*) är enbart lönekostnaderna med, omsättningen saknas alltså. Detta beror på att verksamheten och den ekonomiska redovisningen inom denna sektor avviker så mycket från övriga delar av näringslivet att jämförbara omsättningsdata inte kan redovisas. Som framgår av figuren har den årliga lönevolymtillväxten inom branschen, med undantag för en distinkt nedgång i tillväxttakten under 2005, legat på nivåerna mellan 5 och 10 procent. Nedgången under 2005 beror dock inte på någon egentlig försvagning av ekonomin inom branschen. Orsaken är att ett inom Ålandsbanken utvecklat och framgångsrikt mjukvaruföretag med rätt många anställda då bröts ut ur moderbolaget som ett självständigt företag och därmed i statistiskt hänseende överfördes till sektorn 'övriga tjänster'.

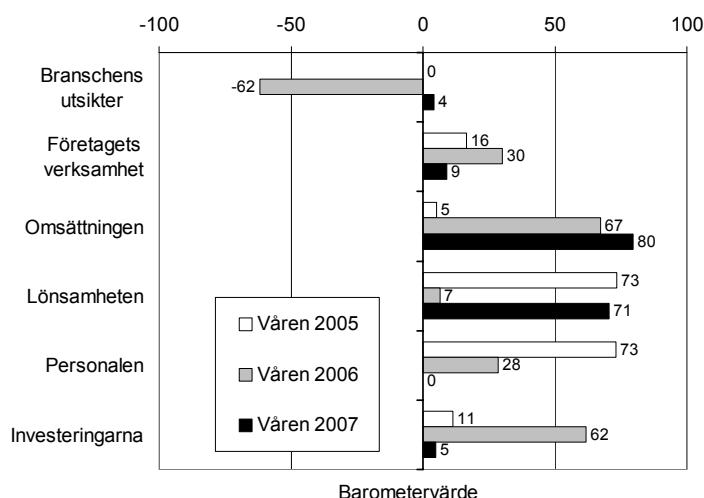
Figur 30. Löner inom bank och försäkring

Mot bakgrund av ovanstående bild av den dagsaktuella situationen inom branschen, är det föga överraskande att de berörda företagen i sina svar på ÅSUBs konjunktürenkät förutspår att de under den kommande 10 - 12 månadersperioden kommer att öka både

sin lönsamhet och sin omsättning (*Figur 31*). När det gäller hela branschens framtidsutsikter är man dock mer försiktig i sin bedömning, om än klart mer positiv än man var för ett år sedan. När det gäller det egna företagets verksamhetsvolym är man också betydligt mer försiktig, något som stämmer väl överens med den ännu mer försiktigare attityden till nyinvesteringar samt eventuella förstärkningar av personalen under den närmaste framtiden.

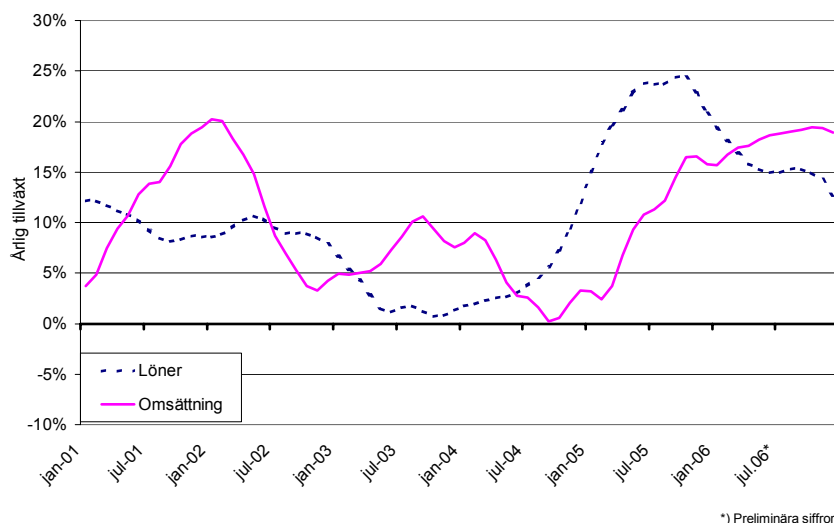
Figur 31. Förväntningarna inom bank och försäkring

Branschen *övriga tjänster* innehåller flera större och framgångsrika IT-företag. I branschen ingår även juridiska tjänster och liknande mer kvalificerad företagservice. Men den innehåller samtidigt också en rätt stor mängd små tjänsteföretag med enklare servicetjänster riktade till såväl privatpersoner (t ex frisersalonger och hälsovård) som företag (t ex lokalvård och bevakning).

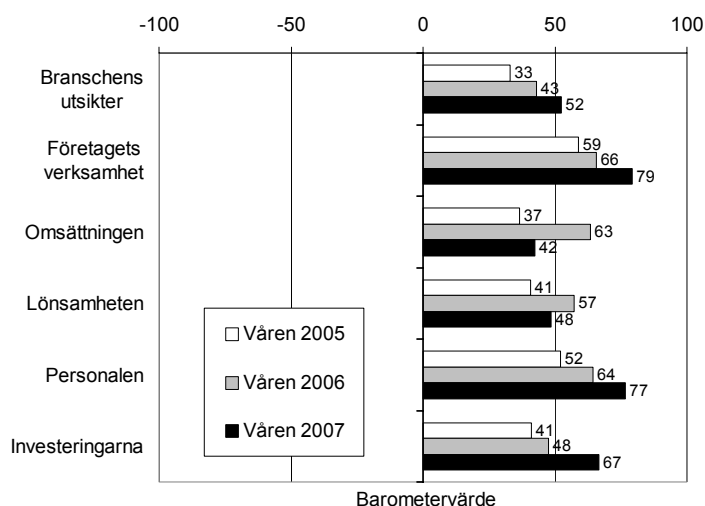
Som framgår av *Figur 32* nedan, så har tillväxten av såväl omsättningen som lönesummorna inom denna rätt så disparata bransch varit påtaglig under de senaste två åren. Fram till mitten av 2005 var uppgången i lönekostnaderna mer påtaglig än tillväxten i branschens samlade omsättning, något som kan tyda på avtagande produktivitet och minskande lönsamhet. Från och med början av 2006 har dock omsättningstillväxten klart överstigit lönekostnadsökningen.

Figur 32. Löner och omsättning inom övriga tjänster

Företagen inom branschen ser i dag också påfallande ljusst på det rådande konjunkturläget (*Figur 33*). Faktum är att företagen inom den här delen av näringslivet tillsammans med den mer renodlade IT-sektorn (se vidare nedan!) samt övrig tillverkningsindustri har den mest positiva synen på konjunkturen. Man gör en klart positiv bedömning av branschens allmänna framtidsutsikter under det närmaste året, man planerar att öka det egna företagets verksamhetsvolym och omsättning, man tror på förbättrad lönsamhet, nya investeringar och ökad personalstyrka.

Figur 33. Förväntningarna inom övriga tjänster

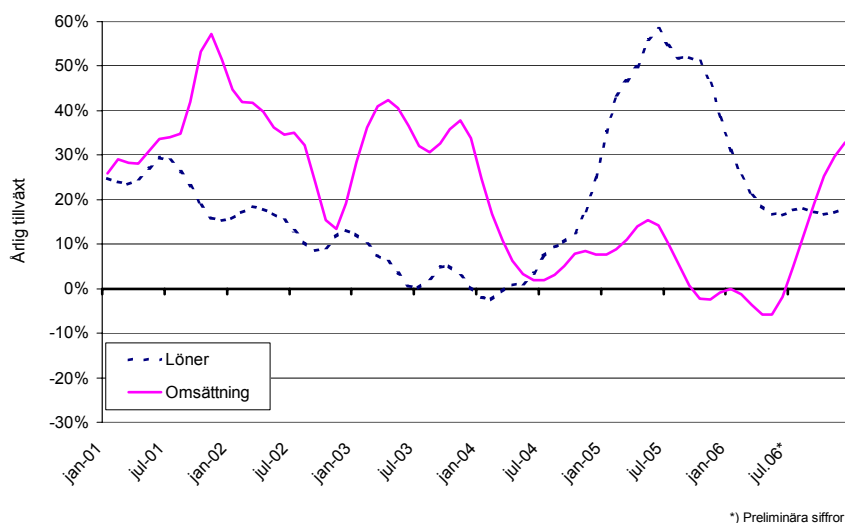

Eftersom det inom närings- och tillväxtpolitiken sedan flera år tillbaka satts ett särskilt fokus på de informationsteknikinriktade företagen, alltså den s.k. *IT-sektorn*, så har ÅSUB sedan något år tillbaka i sina konjunkturöversikter lyft fram data från dessa företag som en skild egen 'bransch'. Det är dock viktigt att man har klart för sig att det

här handlar om en grupp företag som i den ordinarie statistiken även återfinns i de tidigare ovan diskuterade branscherna övrig service, handel, transport och övrig industri. Huvuddelen av de här redovisade IT-företagen återfinns inom den förstnämnda av dessa branscher, alltså 'övrig service'.

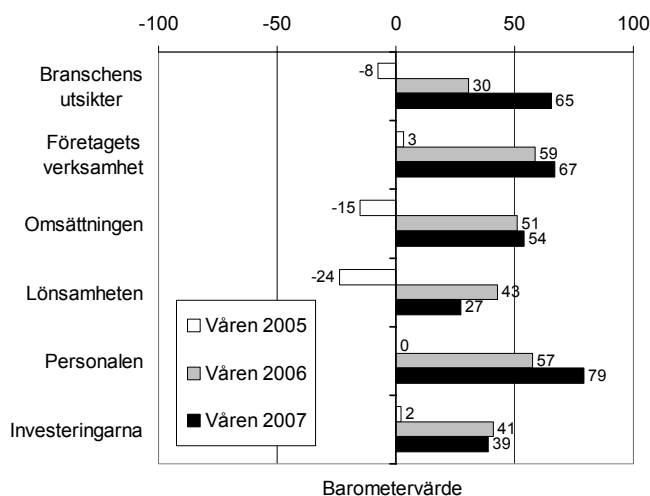
Branschgruppens företag har, som framgår av *Figur 34* nedan, efter en period av produktivhetsproblem i form av växande lönekostnader och stagnerande omsättning sedan förra sommaren genomgått en kraftig förbättring med snabbt stigande produktionsvolym och avtagande lönekostnadstillväxt. Utvecklingen har varit särskilt god bland de företag som jobbar internationellt med internet-relaterad produktutveckling, specialiserad mjukvaruutveckling för olika affärssystem, bl a inom finanssektorn, teleoperatörer samt olika typer av datorservicetjänster. De inom handeln tidigare omtalade 'skattegränsföretaget' inom distributionsbranschen finns även med bland denna grupp företag och bidrar till de kraftiga omsättningsuppgången mot slutet av fjolåret.

Figur 34. Löner och omsättning inom IT-sektorn

Som redan konstaterats ovan, hör IT-företagen till den del av det åländska näringslivet som ser allra mest optimistiskt på det rådande konjunkturläget och sina egna verksamhetsförutsättningar inför de kommande 10 - 12 månaderna. Även om man inte är riktigt lika positiv som företagen inom branschen övrig service, så är man genomgående mycket optimistisk inför den närmaste framtiden. Som framgår av *Figur 35* ser företagen över lag positivt på branschens framtidsutsikter liksom det egna företagets verksamhet. Man tror också på en mycket god omsättningstillväxt och växande personalbehov, men är något mer försiktiga (men ändå klart positiva!) beträffande lönsamhetsutvecklingen och de framtida investeringarna.

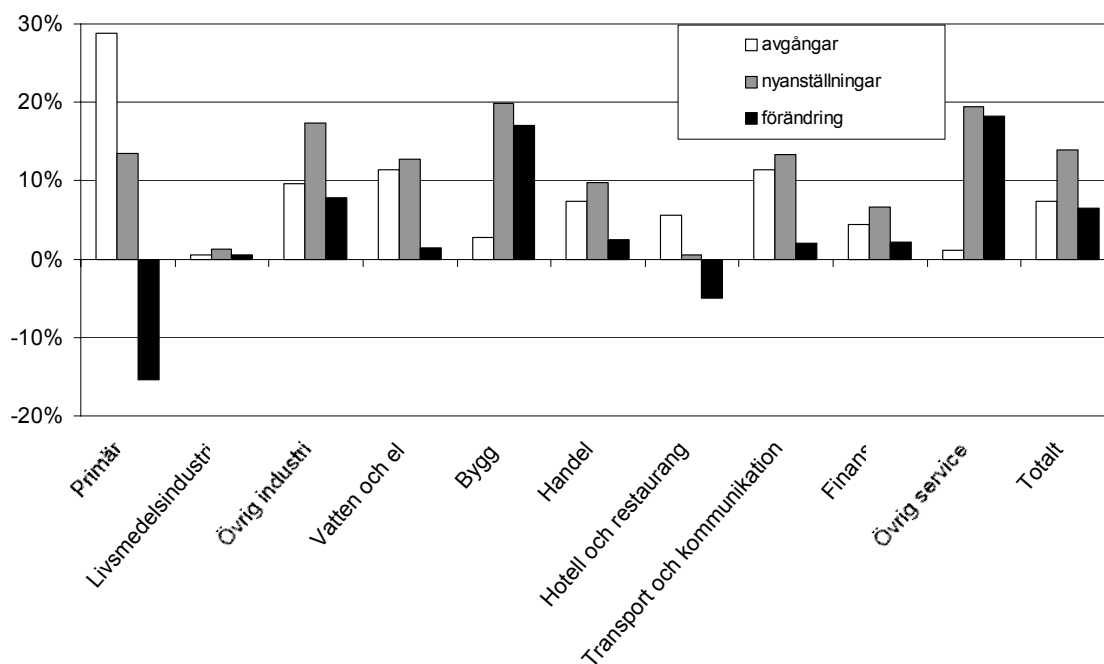
Figur 35. Förväntningarna inom IT-sektorn

4.5 Arbetskraftsbehovet inom näringslivet på tre års sikt

Mot bakgrund av databehovet inom ett utbildnings- och arbetsmarknadsprojekt inom ÅSUB har vi i samband med denna konjunkturenkät även ställt en del frågor om företagens försörjning av arbetskraft i ett treårsperspektiv (se enkätfrågorna 12 -20 i bilagan längst bak i rapporten).

Figur 36. Förväntade nettoförändringar i antalet anställda efter bransch 2007-2010

Källa: ÅSUB:s konjunkturenkät

Vi anlägger där två perspektiv på de framtida förändringar i arbetskraften; dels arbetskraftens volymtillväxt i det privata näringslivet, dels det förväntade rekryteringsbehovet. Frågorna gällde företagets behov av nyrekrytering, och om vilken specifik kompetens de skulle komma att behöva under de kommande tre åren.²

Figur 36 visar de procentuella förändringarna i förhållande till dagsläget i antalet anställda under de närmaste tre åren, så som de enskilda branscherna förväntar sig dem. Om vi börjar längst till vänster i figuren ser vi att *primärnäringsarna* (här i praktiken fiskodlarna) förväntar sig att nettoeffekten av avgångar och nyanställningar under de närmaste tre åren blir en krympt arbetsstyrka (-15%). Omräknat i antal anställda motsvarar detta en minskning med 14 heltidstjänster. Vi ser också hur dagens pessimism inom branschen egentligen bara är en fortsättning av samma dystra framtidsutsikter som branschen hade våren 2006.

Inom *livsmedelsindustrin* förväntas endast några få arbetstillfällen komma till under de närmaste tre åren, i stort sett förväntas nettoeffekten av avgångar och nyanställningar bli en i stort oförändrad arbetsstyrka. Här har utsikterna förändrats jämfört med hur de såg ut våren 2006, då man allmänt förväntade sig en rejäl tillväxt av personalen (15 procent).

Inom branschen *övrig industri* har de tidigare förväntningarna om en positiv nettotillväxt (5 procent) våren 2006 ytterligare förstärkts (8 procent) denna vår.

En stark nettotillväxt av andelen anställda förväntas inom *byggsektorn*. Av enkätsvaren att döma verkar det som om byggbranschen förväntar sig tre mycket goda år framöver. Också här är det fråga om en optimism från våren 2006 som håller i sig. Våren 2007 är emellertid optimismen så pass stor att man förväntar sig ett nettotillskott av arbetstillfällen på drygt 100 personer fram till år 2010. Vi bedömer att detta kan vara något överdrivna förväntningar med tanke på att den offentliga investeringsvolymen förväntas sjunka åtminstone under det närmaste året.

Handeln förväntar sig denna vår liksom för ett år sedan en svag tillväxt av personalstyrkan på tre års sikt. Branschen är relativt stabil i termer av personaltillväxt, så här är inte att förvänta sig några överraskningar. Uttytt i antal arbetstillfällen, tror man på en tillväxt motsvarande 9 personer per år.

² Vi ville också veta hur den nuvarande utbildningsstrukturen (andelen högskoleutbildade) inom företagen såg ut och hur de trodde att denna skulle förändras. Utöver detta ville vi veta om man skulle komma att satsa på fortbildning inom de närmaste tre åren och i så fall vilken form av fortbildning man skulle kunna tänka sig att satsa egna resurser på. Frågorna om kompetens och utbildning analyseras närmare i ÅSUB-publikationen *Företagens kompetensbehov 2007* som kommer att publiceras senare under våren.

I konjunkturrapporten för våren 2006 gjorde ÅSUB bedömningen att *hotell- och restaurangbranschen* själv var alltför optimistisk angående möjligheterna att expandera och anställa ny personal under treårsperioden som låg framöver. I årets enkät har branschens optimism förbytt i pessimism, så att man sammantaget tror på en nedgång i personalstyrkan under de kommande tre åren motsvarande 5 procent. Därmed är hotell- och restaurang vid sidan av fiskodlingen de enda branscher som själva förväntar sig att deras respektive branscher kommer att minska i termer av personal under perioden fram till 2010.

Tabell 1. Förväntade förändringar i arbetskraftens storlek på tre års sikt våren 2006 och våren 2007, efter bransch (antal personer och procent)

	våren 2006*		våren 2007	
	personer	procent	personer	procent
primär	-13	-14%	-14	-15%
livsmedelsindustri	51	15%	2	1%
övrig industri	36	5%	61	8%
vatten och el	0	1%	1	1%
bygg	88	16%	100	17%
handel	30	3%	27	2%
hotell och restaurang	74	21%	-17	-5%
transport och kommunikation	-126	-3%	74	2%
finans	19	4%	9	2%
övrig service	351	34%	200	18%
totalt	511	8%	443	7%

*) reviderade uppgifter

Källa: ÅSUB:s konjkturenkät

Inom den åländska ekonomins tyngsta bransch, *transport- och kommunikation*, har förväntningarna om en negativ nettotillväxt våren 2006 förbytt i en viss optimism, så att man denna vår förväntar sig en liten positiv nettotillväxt på 2 procent av personalstyrkan under de kommande tre åren (*Figur 36* och *Tabell 1*). Eftersom branschen är så pass stor, innebär det att tillväxten i absoluta termer ändå blir rätt betydande; en expansion motsvarande 74 arbetsplatser.

Inom *finanssektorn* bedömer man att man kommer att se relativt stora avgångar, som kommer att kompenseras med nyanställningar. Nettoeffekten väntas bli en tillväxt av personalstyrkan, motsvarande 7 procent och 9 personer per år fram till 2010.

Branschen *övrig service* tror på en expansion i termer av dess sammantagna personalstyrka på 18 procent och framstår därmed som den mest optimistiska av alla

branscher. Omräknat till absoluta tal motsvarar denna tillväxt 200 personer över den kommande treårsperioden. Som *Tabell 1* visar har dock tillväxtförväntningarna dämpats avsevärt i jämförelse med förra vårens närmast hejdlösa optimism.

För det åländska privata näringslivet som helhet kan vi utifrån svaren på vår enkät förvänta oss en tillväxt av arbetsstyrkan om cirka 2,3 procent per år, motsvarande ett nettotillskott av arbetstillfällen på knappt 150 per år, vilket innebär marginellt mindre optimistiska utsikter än för ett år sedan.

Så långt har vi talat om nettotillskottet på arbetskraft. Låt oss också kortfattat anlägga ett arbetsmarknadsperspektiv och se hur företagen själva bedömer att efterfrågan av arbetskraft inom deras respektive branscher kommer att se ut under den närmaste treårsperioden. Var kommer man att behöva nyanställa folk?

Tabell 2. Förväntat antal nyanställningar under den närmaste treårsperioden våren 2006 och våren 2007, efter bransch

	våren 2006*		våren 2007	
	personer	procent	personer	procent
primär	14	15%	12	13%
livsmedelsindustri	87	25%	4	1%
övrig industri	86	12%	135	17%
vatten och el	10	14%	9	13%
bygg	144	26%	116	20%
handel	153	14%	108	10%
hotell och restaurang	135	38%	2	1%
transport och kommunikation	208	6%	489	13%
finans	47	10%	27	7%
övrig service	511	50%	214	19%
totalt	1395	19%	1116	14%

*) reviderade uppgifter

Källa: ÅSUB:s konjunkturenkät

Tabell 2 visar det förväntade antalet nyanställningar – rekryteringsbehovet – under den närmaste treårsperioden våren 2006 och våren 2007, efter bransch. De förväntade förändringarna i volymen nyanställningar motsvarar det som kan förväntas ske med det privata näringslivets efterfrågan av arbetskraft under den närmaste treårsperioden. Var kommer den starkaste efterfrågan på jobb att återfinnas under de kommande tre åren? I absoluta termer (antal efterfrågade personer) framstår efterfrågan inom branschen *transport och kommunikation* som den klart största. 44 procent av nyanställningarna

inom det privata näringslivet förväntas komma inom denna sektor. Detta motsvarar ett rekryteringsbehov om 489 personer fram till 2010. Som vi såg tidigare var arbetskraftens förväntade volymtillväxt inom branschen under de närmaste tre åren inte mer än 2 procent. Det stora rekryteringsbehovet måste således i första hand handla om ersättande arbetsplatser. Avgångarna är tydligen stora inom branschen de närmaste åren.

En annan bransch där antalet nyanställningar förväntas bli stort i såväl relativa som absoluta termer är branschen *övrig service*. Denna bransch utgör en synnerligen heterogen del av den privata tjänstesektorn bestående av allt från kvalificerade juridiska tjänster till städfirmor. Andelen fåmansföretag (0-9 personer) är ca 95 procent inom sektorn. Det förväntade rekryteringsbehovet är stort; 19 procent av dagens arbetsstyrka, motsvarande 214 personer, men långt mindre än det förväntades bli våren 2006 (*Tabell 2*).

Enligt ÅSUBs uppfattning är *byggbranschens* egna förväntade behov av anställningar, ersättande och nya, så som det anges i *Tabell 2* (20 procent och 116 personer) något överdrivna.

Inom branschen *övrig industri* bedömer man att man kommer att ha ett stort behov av att rekrytera ny personal. Enligt ÅSUBs enkät skulle det röra sig om ca 135 personer de närmaste tre åren. Ett visst behov kommer tydligen också att finnas inom *handeln* (108 personer) även om det här i första hand handlar om att ersätta pensions- och andra avgångar. Inom *livsmedelsindustrin* och *hotell- och restaurangbranschen* kan man enligt vår enkät tydligen bara förvänta sig att någon enstaka person nyanställs under den kommande treårsperioden.

Referenser

Personkällor

Företrädare för finans- och försäkringsbranschen

Företrädare för skogsbranschen

Ålands företagareförening, *Jonny Mattsson*

Ålands redareförening, *Hans Ahlström*

Fraktfartygsföreningen, *Olof Widén*

Ålands Landskapsregering, *Sölve Högman* och *Olof Karlsson*

Internetkällor

Conference Board (<http://www.conference-board.org>)

ECB (<http://www.ecb.int>)

Eurostat (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>)

Finlands bank (<http://www.bof.fi>)

Konjunkturinstitutet (<http://www.konj.se>)

Riksbanken (<http://www.riksbank.se>)

SC (<http://www.stat.fi>)

SCB (<http://www.scb.se>)

Världsbanken (<http://www.worldbank.org>)

Publikationer

Economic Bulletin: December 2006, Ministry of Finance Economics Department, Finland

Ekonomisk översikt: Januari 2007, Aktia Sparbank Abp, Finland

Ekonomiska utsikter: Januari 2007, Nordea Markets, Finland

Konjunkturläget: December 2006, Konjunkturinstitutet, Stockholm

Nordic Outlook: Februari 2007, SEB Ekonomisk Analys, Stockholm

Suhdanne: Vuosikirja 2006:2, ETLA-Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, Helsingfors

Bilaga

Först i denna bilaga presenteras själva enkäten till företagen så att läsaren själv kan kontrollera frågornas utformning. Sedan följer ett diagram, nämligen svaren på fråga 11 (De kommande årens satsningar) i enkäten. Svaren på frågan kan jämföras med de tidigare barometermätningarnas svar då de är medtagna i diagrammet.

I bilagans sista del kombineras företagens årliga tillväxttakt enligt momsregistret med företagens svar i konjunkturbarometern avseende omsättningens respektive lönekostnadernas utveckling jämfört med situationen för ett år sedan samt företagens förväntningar om läget ett år framåt.

Konjunkturenkäten - våren 2007

Posta eller faxa! ÅSUB, Pb 1187, AX-22111 Mariehamn; fax 018-19495

Ni har också möjlighet att svara via vår hemsida. Se följebrevet!

Senast tisdagen den 6 februari 2007!

Företag:	Kontaktperson:	Titel:	Tel:
-----------------	-----------------------	---------------	-------------

 Vill Ni ha Konjunkturrapporten som återrapportering? Ja Nej

Vilken är Er aktuella personalstyrka (omräknat till heltidstjänster)? _____

1. Konjunkturutsikterna i Er bransch kommer om 12 månader att:
 ha förbättrats vara oförändrade ha försämrats

2. Kommer Ert företag om 12 månader att ha:
 expanderat bibehållit nuvarande storlek minskat eller upphört med verksamheten

3. Hur har omsättningen i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen? (År 2006 var inflationstakten 1,7 procent).
 snabbare ungefär lika snabbt långsammare

4. Hur kommer omsättningen att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen?
 snabbare ungefär lika snabbt långsammare

5. Hur har lönsamheten i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan?
 förbättrats oförändrad försämrats

6. Hur kommer lönsamheten att ha utvecklats om 12 månader?
 förbättrats förbli oförändrad försämrats

7. Har antalet anställda i Ert företag jämfört med situationen för 12 månader sedan:
 ökat varit oförändrat minskat

8. Kommer antalet anställda i Ert företag om 12 månader att:
 ha ökat vara oförändrat ha minskat

9. Hur har investeringarna i byggnader och maskiner förändrats jämfört med situationen för 12 månader sedan?
 ökat betydligt motsvarar ungefär årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt

10. Hur kommer investeringarna att ha utvecklats om 12 månader?
 ökat betydligt motsvara ungefär årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt

11. Vilket av följande områden kommer Ert företag att satsa på i första hand under de kommande åren (ange endast ett alternativ)

1. investeringar i maskiner och inventarier
2. ökad automatisering
3. nya lokaler eller utvidgning av befintliga
4. expansion genom ökad arbetskraft
5. personalutbildning
6. utveckla marknadsföringen / söka nya marknader
7. produktutveckling
8. ledarskapsutveckling
9. förbättra inköpsfunktionerna
10. rationalisera verksamheten / förbättra soliditeten och resultatet
11. annat, vad? _____

12. Hur många anställda (omräknat till heltidstjänster) uppskattar Ni kommer att finnas inom Ert företag om 3 år? _____

13. Uppskatta antalet nyanställningar (ersättande och nya) under de närmaste 3 åren: _____

Om Ni svarat '0' eller 'inga' på denna fråga, gå direkt till fråga 16!

14. Om Ni planerar att nyanställa under de kommande 3 åren, vilken kompetens/yrkesinriktning hos Era nyanställda kommer Ni att efterfråga mest? _____

15. Om Ert företag efterfrågar en särskild kompetens/yrkesinriktning, vilken tror Ni kommer att vara svårast att få tag på under de kommande 3 åren? _____

16. Hur stor andel högskoleutbildade uppskattar Ni att det för närvarande finns inom Ert företag?

- 0-20% 20-40% 40-60% 60-80% 80-100%

17. Hur tror Ni att andelen högskoleutbildade inom Ert företag kommer att ha förändrats om 3 år?

- ökat oförändrad minskat

18. Hur stor andel av Er personal uppskattar Ni att i nuläget fortbildar sig per år?

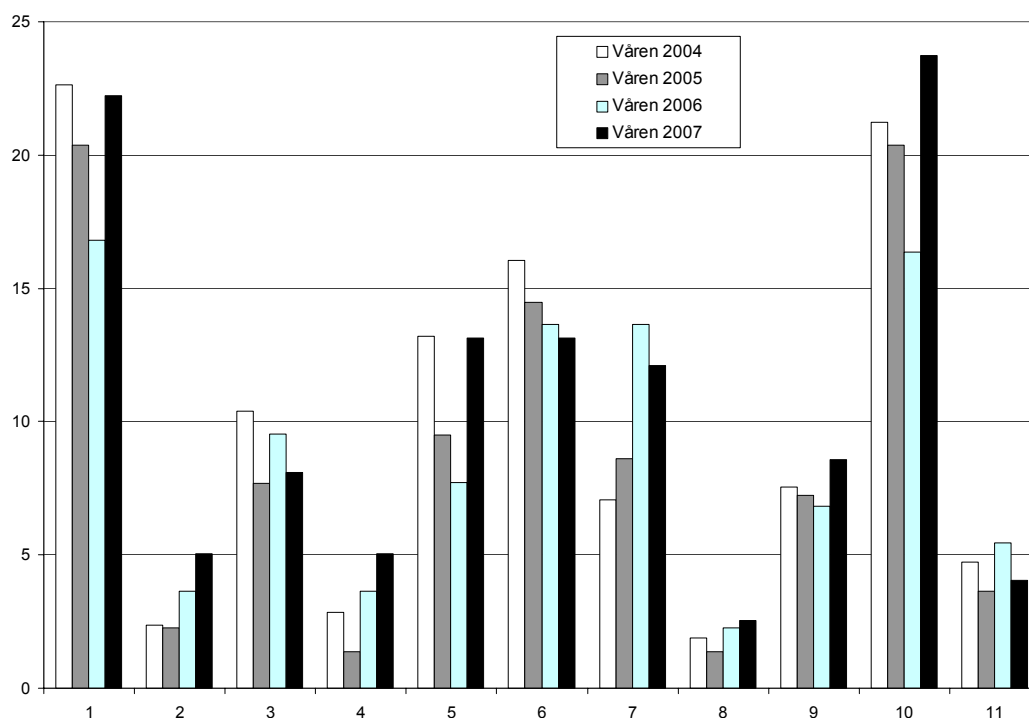
- 0-20% 20-40% 40-60% 60-80% 80-100%

19. Inom vilket område tror Ni att Ni främst kommer att satsa på fortbildning/vidareutbildning under de närmaste 3 åren? _____

20. Vilken slags fortbildning/vidareutbildning kan Ert företag tänka sig bekosta under de närmaste 3 åren? (Flera kryss möjliga)

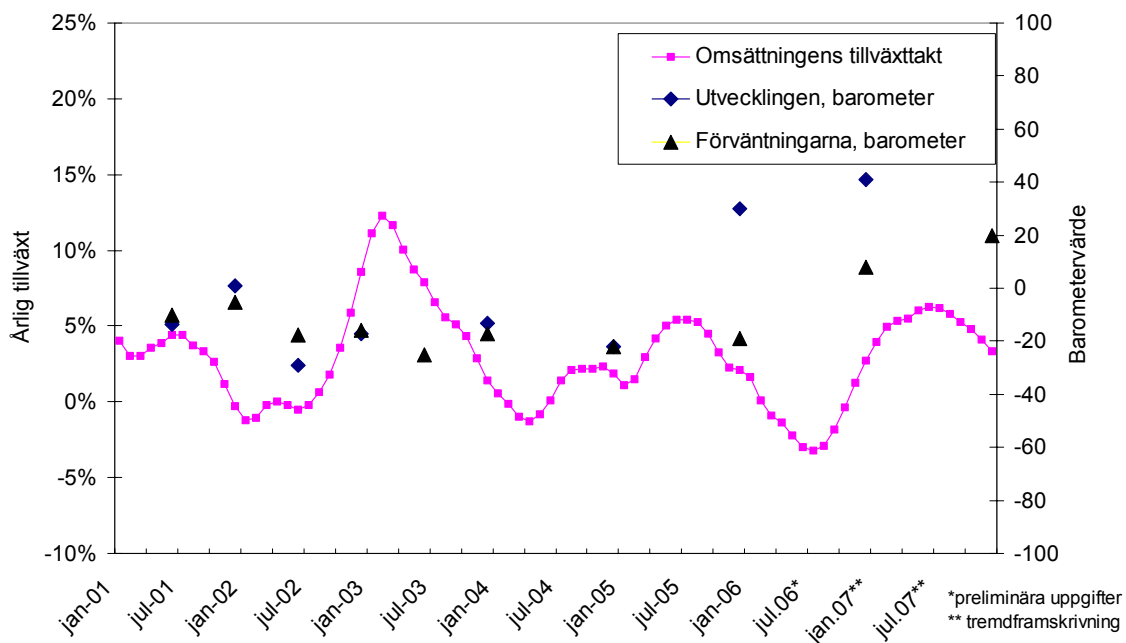
☐ (1) enskilda kortare utbildningstillfällen	☐ (2) tjänst från privat sektor/konsulter	☐ (3) tjänst från offentlig sektor
☐ (4) utbildning för examen/certifiering	☐ (5) fortbildn. på arbetstid	☐ (6) fortbildning utanför Åland
☐ (7) läroavtalsutbildning	☐ (8) nätbaserad utbildning	☐ (9) inget av dessa alternativ

Vad företagen kommer att satsa på de kommande åren (Enkätens fråga 11)

- 1= investeringar i maskiner och inventarier
- 2 = ökad automatisering
- 3 = nya lokaler eller utvidgning av befintliga
- 4 = expansion genom ökad arbetskraft
- 5 = personalutbildning
- 6 = utveckla marknadsföringen / söka nya marknader
- 7 = produktutveckling
- 8 = ledarskapsutveckling
- 9 = förbättra inköpsfunktionerna
- 10 = rationalisera verksamheten / förbättra soliditet och resultat
- 11 = annat

Omsättningens utveckling enligt momsregistret och konjunkturbarometern

Lönesummans utveckling enligt momsregistret och konjunkturbarometern

